

A 231
5

Aufw. Sammelbd. 2. Bd.

Hist.

III. c. 0.

6 2

DE
LEGIBUS
MOSAICIS

ANTE
MOSEN
COGITATIONES
HERM. SAM. REIMARUS

P. P.
ET
CHRISTIANUS ZIEGRA

HAMB.
PUBLICO EXAMINI
IN GYMNASIO HAMBURGENSE

AD D. XI. APRIL. A. MDCC XLI,
SUBIICIENT.

HAMBURGI
TYPIS CONRADI KÖNIGII AMPLISS. SENATUS ET GYMNASII
TYPOGRAPHI.

De
LEGIBUS
MOISAEICIS
ANTE
MOSEN
COGITATIONES
HERM. SAM. REIMARUS
P. P.
ET
CHRISTIANUS ZIEGLER
HAMB.
PUBLIC. EXAMINI
IN GYMNASIO HAMBURGENSE
AD P. N. A. M. D. C. C. XLI
SUBJUNCT.

HAMBURGI
P. N. CONRADI KÖNIG AUCTORIS P. N. A. M. D. C. C. XLI
LUGDUNI

CAPUT I.
DE RATIONE INSTITUTI.

§. I.

Legenti mihi res Hebræorum ante Mosén gestas, *Occasio*
obvenerunt sæpenumero cum quadam admira- *scriptio-*
tione ea, quæ negligentius olim mihi persuase- *nis.*
ram Mosaica demum lege sancita, & cum ipsa
nascente republica nata primum esse. Reperie-
bam v. g. in Judæ familia Thamaram viduam fratri prioris ma-
riti, velut genere proximo, jure propinquitatis nubere (a):
quod Mosés quinto legis libro, non velut usu receptum con-
firmare, sed perinde acti inauditum ante fuisset, nulla pristina
consuetudinis facta mentione, recens statuere videtur (b).
Animadvertēbam, sobolem, si qua ex hoc matrimonio succe-
dāto Thamarae nasceretur, non ad eum qui natura illi pater
erat, sed ad mortuum fratrem referri debuisse: quod ipsum in
republica Hebræorum ad familiarum distinctam memoriam &
patrimonia conservanda Mosi lege institutum obtinuit (c).
A Inve-

(a) Genes. XXXVIII. 8. 9. 11. 26.

(b) Deut. XXV. 5. 6.

(c) Vid. loca citata, & JO. SELDENUS de successione ad leges E-
bræorum in bona defunctorum. Cap. XIV. it. JAC. PERIZONIUS
in Triade Dissertationum, quarum prima est, de ducenda defuncti
fratris uxore. p. 8. fqq.

Inveniebam, hanc eandem feminam, cum corpore quæstum fecisse censeretur, igni damnari (d) : quam pœnam Moses deinde, sacerdotum certe filiabus scortantibus, rogavit (e). Taceo in præsentem alia hujus generis, decimas, vota, lustrationes, cetera ; quæ ex lege Mosaica, velut explicatius de iis præcipiente, mihi notiora erant, in rebus autem gestis patrum deprehensa, quasi novitate quadam moverunt, ut curatius eo consilio primas gentis Israëliticæ origines perlegendas arbitrarer, si plura in illis vestigia legum Mosaicarum ante Moysen indagare liceret. Atque hinc accidit, ut legum ejusmodi, quæ obiter per totam narrationem illius ætatis sparsa sunt, indicibus in unum collectis, penitus in eam descenderim sententiam : *pleraque & præcipua Mosis instituta jam ante Moysen viguisse, & solennioris tantum sub Mose legis induisse formam.*

§. II.

*Argu-
menti
expli-
catio.*

Neque vero is sum, qui omnia ac singula scita nobilissimi legislatoris jam a prisca memoria obtinuisse dicat. Fateor potius, novam reipublicæ formam & possessiones novas quædam postulasse instituta veteribus incognita, vel certe ad præsentem populi conditionem singulari ratione accommodanda. Plerasque tamen & præcipuas Mosis leges, sive ad morum disciplinam, sive ad religionem carimoniarum, sive ad societatem civilis æmulam inter familias paulo majores, referantur, Mose antiquiores esse contendo. Has ipsas vero leges Hebræorum præcipuas non ab exterarum gentium antiquitatibus, sed ab ipsis majoribus nationis hujus repetendas arbitrator, siquidem Mosis scriptori antiquissimo & domestico fidem, ut par est, tribuimus. Itaque ut levicula quædam, & ad externum decus spectantia haussisse Hebræis ex diuturna Aegyptiorum consuetudine haud invitus largior (f) : ita in maximis & gra-

(d) Genes. XXVIII. 24.

(e) Levit. XXI. 9.

(f) Quidsi v. g. concederemus CLERICO ad Exod. XXXVIII. 8. morem mulie-

gravissimis ritibus, sacris, civilibus, humanis, origini Hebraicae vindicandis, nolim temere cum quoquam prius de fide Mosis, centies jam asserta, de novo disputare. Ut porro ingenue dicam quod res est, non hoc mihi sumo, posse me horum rituum antiquitatem Hebraicam æquali ubivis evidentia demonstrare; sed satisfecisse me scopo proposito arbitror, si in scriptore, qui instituta majorum non nisi obiter & data occasione voluit attingere, longinquius interdum vestigia ostendero quorundam rituum, qui post id ætatis sanctione Mosaica ad legum constantium normam redacti sunt. Cumque illi ritus, qui ex Genesi Mosis vel disertis vel probabilibus erui rationibus poterunt, per se bene multi & plures opinione, atque nequaquam minimi ponderis sint, absurdum haud fuerit, in reliquis silentio Mosaico involutis, ad generalia provocare argumenta, quæ plura fuisse evincant divinitus introducta apud sanctos Israelitarum patres, quam concisa Historici narratio memoriæ prodidit.

§. III.

Non indignus quidem omnino hic locus mihi visus est, ^{Ejusdem usus.} qui singulari quadam disertatione excuteretur. Enimvero si legum civilium Romanarum, quibus etiam nunc utimur, origines ante Justinianum Imperatorem in legibus Regiis, Græcis, XII. Tabularum, formulis prætorum & edicto perpetuo investigare operæ pretium statuerunt Jureconsulti: quidni pariter ab ultima antiquitate Leges Hebræorum juvet repetere,

A 2

ex

mulierum Aegyptiarum fuisse, ut templa adirent cum speculo, (quod probatur ex Cyrillo Alexandrino) idque imitatas esse Israelitides: unde ראוֹת הַמִּצְבָּאוֹת specula mulierum turmatim ad tabernaculum convenientium dono data legantur, ad conflandum inde lacrum in atrio tabernaculi? Aenea enim veterum specula fuisse constat vel ex PLINIO XXXIII. 9 XXXIV. 17. vide & PHILO-NEM de vita Mosis lib. III. p. 673. sq. edit. Francof. 1691. Nihil hinc credo, quia ritus est ad decorum & consuetudinem mediam spectans, detrahetur divinae institutioni ipsius religionis, aut ejus mysteriis: non magis quam quod Salomon in ratione ædificandi templi Phœnicum architecturam adhibuit.

ex quibus in sacrorum nostrorum carimonias multa derivata esse constat? Certe ut illud institutum Corpori Juris & antiquitatibus Romanorum, sic nostrum sacro codici & vetustissimæ gentis historiæ lucem aliquam pollicetur. Neque vero intelligi facile posset, quo pacto Moses populo pertinacissimo & refractario leges plane novas tulerit, & jugum fatis durum per se, sed profus insuetum, cervicibus eorum imposuerit. At in eo parum, credo, aut nihil difficultatis est, quod hæc gens avitas religiones & instituta a majoribus accepta, eo tempore quo respublica constituenda esset, abire pateretur in legum formulas tabulis publicis consignandas, atque ad præsentem & futuram reipublicæ conditionem attemperandas. Præterea, quo majorem his legibus antiquitatem largimur, ad primum conditorem nominis Hebræi Abrahamum, aut generis humani Noachum atque Adamum retrogressi, eo majorem cum antiquitate sanctitatem, eoque certiorum originem divinam iis asseremus: quando viros pios constanti semper eademque fere ratione ab omni memoria a supremo Numine ad cultum sacrum & officia homine digna adstrictos fuisse patebit. Aberit nunc etiam Moses longius a suspitione fraudis jam a veteribus illi impactæ, quasi ipse ex ingenio suo novos ritus contrariosque ceteris mortalibus confinxerit: cum ex nostra sententia constare possit, Mosen nulla majorum instituta antiquasse, nihil præcipui novasse, recepta usû reliquisse & temporibus aptasse, ut nulla id circo fraude illi esset opus. Denique intelligent facile periti rerum Hebræarum, non profus contemnendum argumentum suppeditari hac ratione adversus Viri Eruditissimi JO. SPENCERI sententiam, qui plebrasque leges Mosaicas a gentium externarum moribus deducendas putavit. Nam si domi, hoc est in ipsa hac omnium nationum antiquissima, apud sanctos ejus majores natæ sunt, immerito foris, tanquam alieno profus loco, apud profanos & superstitionibus addictissimos populos origo earum quæri videtur. Et forte non discederem nimis a vero, si totam hanc controversiam diu multumque agitatam distinctione inter præcipuas & minoris momenti leges componi posse dixerò; ut

orna.

ornamenta quædam & quasi partem decori in sacris civilibusque carimoniis Aegyptiacæ originis esse, Spencero largiamur, id autem omne quod ad caput summamque rerum Hebraearum, præsertim religionis, spectat, teneamus a venerandis hujus stirpis conditoribus traditum propagatumque esse.

§. IV.

De origine vero hac legum Mosaicarum ante Mosen, ^{Veterum de eo sententia.} haud scio, an vulgo persuasi fuerint multi, aut data opera disquisiverint: ut potius plurimis, præsertim veterum, longe alia videatur sedere sententia. Græcos quidem Romanosque haud mirari decet ultra Mosen non assurgere: ex quibus v. g. TACITUS, *Moses*, inquit, *quo sibi in posterum gentem firmaret.* *NOVOS RITUS contrariosque ceteris mortalibus indidit* (g). Ipse Judæi, quod magis mirum est, in veteri traditione Scholæ Eliæ bis mille annos ante Mosen *Tobu*, seu tempus vacuum & expers legis vocant, & sequentibus bis mille annis sub lege opponunt (h). Quasi vitam omninò rudem, sine disciplina morum, vel certe sine solennibus & constitutis sacrorum carimoniis majores ipsorum exegerint. Et quanquam alibi subinde ex Geneseos locis præcepta quædam Mosaicis similia eruant, tamen id vel contorta interpretandi ratione & per fiducias agunt pro more suo (i), vel in Noachidarum hoc est naturalibus fere præceptis subsistunt, reliqua omnia ad Mosen velut primum auctorem referunt; ut publica & solennis illa Mosaicæ legis promulgatio prope veterum institutorum memori-

A 3

- (g) TACITUS Hist. Lib. V. cap. 4.
- (h) שני אלפים תרו שני אלפים תורה ושני אלפים ימות המשח׳ vide pluribus B. FABRICIUM in Codice Pseudepigrapho Vet. Test. p. 1079. sq.
- (i) Vide Exemplum apud SELDENUM de J. N. & G. Lib. V. c. 2. ubi ex Gen. II. 24. eliciunt præcepta de congressu prohibito: & eundem Seldenum lib. IV. c. 1. ubi ex Gen. IX. 4. eliciunt interdictum de cæde sui, & nemine per animalia occidendo. Auctor vero libri *Seder olam rabba*. p. 16. editionis Jo. Meyeri ex Gen. II. 16. eruit septem præcepta Noachica.

moriam absorpsisse censenda sit. Alio quidem consilio Patres Christiani negant ante Moſen leges fuiſſe; quo facilius ſcilicet evincant, perinde nunc abrogata Moſis lege nos ad ſalutem gratiamque Dei poſſe pertingere, ut ſine eadem viri ſancti priſcæ ætatis id aſſecuti ſunt. Unum nunc liceat laudare JUSTINUM MARTYREM in Dialogo cum Tryphone Judæo ſic diſputantem (k): *hoc niſi confeſiteamur, fiet, ut in hanc abſurdam incidamus cogitationem, quaſi non idem Deus temporibus Enochii & aliorum omnium fuerit; qui neque circumſectione carnis uſi ſunt, neque ſabbatha ſervarunt, neque alia inſuper qua Moſes fieri mandavit. Unde paulo poſt colligit: Si namque ante Abrahamum circumſectionis uſus non fuit, neque ante Moſen celebrationis ſabbathi, feriarum & oblationum, ne nunc quidem, poſt filium Dei Jeſum Chriſtum ex virgine generis Abrahamæ natum, iis eſt opus. Quemadmodum vero plurimi Patrum Chriſtianorum, ob rationem conſimilem, aperte Spencer o præverunt in repetenda rituum a gentibus exteris origine (l); ita non immerito hac quoque in cauſa videntur venerando ERICO BENZELIO, in fervore orationis, qua ſe Judæis opponere volebant, longius eſſe progreſſi (m).*

§. V.

(k) Pag. 240. D. *ὅταν δὲ ταῦτα οὕτως μὴ ὁμολογήσωμεν, συμβήσεται ἡμῖν εἰς ἄτοπα ἐπιπίπτει νόματα, ὡς τῶν αὐτοῦ Θεοῦ μὴ ὄντος κατὰ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς ἀποκρυφῶντας, οἱ μὴτε περιτομὴν τὴν κατὰ σὰρκα ἔχοντες, μὴτε ſάββατα ἐφύλαξαν, μὴτε δὲ τὰ ἄλλα, Μωϋſίως ἐντολαριμῶν ταῦτα ποιῶν.*
& p. 241. B. *ἢ γὰρ πρὸ τοῦ Ἀβραάμ οὐκ ἦν χρεια περιτομῆς, οὐδὲ κατὰ Μωϋſίως ſαββατικῶν καὶ ἑορτῶν καὶ προσφορῶν, οὐδὲ νῦν μετὰ τὸν κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ διχῶ ἀμαρτίας τῆς ἀπὸ γένους Ἀβραάμ παρθεῖον γεννηθέντα ἦν Θεῶν Ἰησοῦν Χριſτὸν, ὁμοίως ἐστὶ χρεια. Vide eundem p. 236. ſq. 261. B. &c.*

(l) Vide præter loca Juſtini Martyris jam adducta, eund. p. 182. ſq. 202. &c. & alia aliorum, apud GUIL. OUTRAMUM de ſacrificiis L. I. c. 1. §. 6 9. SPENCERUM de legibus Hebræorum ritualibus, Lib. III. Diſſ. 1. Scđ. 2. p. 524. ſq. edit. Cantabr. 1685. & JO. FRANC. BUDEUM Hiſt. Eccleſ. V. T. Parte I, p. 668. ſq. CLE. RICUM Artis Crit. Vol. I. p. 455.

(m) In Notitia Literaria Scđ. I. Parte III. p. 53.

§. V.

In recentiorum Christianorum locis recensendis parcus *Spenceri*
 ero. Unum tamen præterire nequeo supra jam laudatum *senten-*
 SPENCERUM, qui sub initium libri III. (n), ut hoc quod *tia.*
 contra se facere prævidebat argumentum eluderet, ritus tan-
 tum paucos facilesque ait a Patriarchis institutos esse, sed a
 posteris in immensum auctos; qui a stirpe sanctæ radicis avulsi
 novos sibi mores ac instituta pro arbitrio condiderint (o).
 Nominat tamen aliquos Patriarcharum ritus, *primitias Deo con-*
secrandi, altaria titulosque in illius honorem erigendi, ea unguenti
effusione dedicandi, victimas offerendi, sacras epulas ex immolati
reliquiis instruendi, loca quadam in cultum religiosum seponendi,
& consimiles alios. Atqui, si vel hos ipsos tantum & consimi-
 les alios ritus, (ipsi quidem non recensitos, sed haud paucos sa-
 ne nec leves) fatetur a Patriarchis institutos esse: concedere
 simul debebat, hos a majoribus potius Hebræorum, quam ab
 exteris, translatos esse in gentem, quæ vix quarta generatio-
 ne a majoribus suis aberat: largiri debebat, in his iisdem sum-
 mam facile præcipuam subsecuti cultus Levitici contineri. Non
 debebat contra, in originibus rituum Hebraicorum investi-
 gandis alios consimiles domi inveniundos silentio præterire,
 quo facilius a peregrinis adfcitos esse doceret: non debebat
 longa enumeratione rerum, ab Aegyptiis ut ait petitarum, sed
 levicularum & parum momenti ad ipsam pietatem habentium,
 avitæ religionis memoriam obscurare; neque a silentio Mosis,
 Auctoris per se concisi, in ceteris præsertim levioribus, argu-
 mentum negandi ducere.

§. VI.

Quid est igitur, quod diligentiae viri doctissimi in colli- *Quidam*
 gendis Aegyptiorum & aliarum gentium minutis carimoniis *consenti-*
 aptius queat opponi, quam æque diligens enarratio omnium *entes.*
 quæ

(n) JO. SPENCERUS, lib. cit in præfat. Libri III. p. 510.

(o) Verba sunt LACTANTII de origine errorum Lib. II. cap. 14.

quæ investigari possunt ante Mosen rituum, ut præcipuos certe ritus lege postea sancitos, diserto Mosis testimonio Hebræorum majoribus asseramus, & plures his fuisse usurpatos, sed brevitatis studio non commemoratos, ostendamus? Constat, jam sæpius a viris eruditis sacrificia inprimis & circumcisionem Hebræis esse vindicatam: nominandi tantum mihi sunt nonnulli, qui paulo ulterius progressi reliqua etiam ex parte attigerint. In his vero, qui mihi innotuerunt, est JO. CLERICUS ad locum qui Thamaræ historiam continet (p), & alibi passim in Commentario suo: tum & JURIEUS (q) in historia critica dogmatum & cultuum bonorum & malorum: maxime vero RICH. CUMBERLANDUS in originibus gentium antiquissimis, Tractatu IX; ubi, quantum ex Actis Eruditorum colligo, magis ex instituto voluit demonstrare, quod scopus Mosis fuerit, *in avita religione Israëlitas instituire, & variis additamentis contra corruptelas gentium idololatricarum munire* (r). Fuerint sane & plures his, in quorum vel nomina vel scripta nunc non vacat inquirere; mihi satis erit, ex mea quamquam haud locuplete penu quædam hanc in rem, usus & exercitationis gratia expromere.

CA-

- (p) CLERICUS ad verba Gen. XXXVIII. 8. propinquitatis jure ducito. *Hoc cum postea præceptum lege sit Deut. XXV. 5. ex prisco more desumptum hinc apparet; nec sane omnia quæ lege præscripta sunt, nova erant, ut passim ad seqq. libros ostendemus.*
- (q) Mr. JURIEU Histoire critique des dogmes & des cultes bons & mauvais, qui ont été dans l'Eglise depuis Adam jusqu'à Jesus-Christ. P. I. cap. 12 -- 14.
- (r) *Acta Eruditorum* Tomo IX. p. 336. seq. ex quibus apparet, præcipua capita huc spectantia esse V. & VI. quinto enim per singula decalogi præcepta ostendit, leges Patriarchis simillimas fuisse iis, quas Moses jussu divino Israëlitis præscripsit: sexto autem de ritibus religiosis, de sacerdotibus, altaribus, consecratis per unctionem lapidibus, decimis, usu Musice sacro, expiatione per sanguinem hyssopo spargendum, sacrificiis ex animalibus mundis, cum Mincha seu mola salsa, de civilibus item constitutionibus, magistratibus minoribus, mensuris, monetis &c. paucis exponitur.

CAPUT II.

DE DISTINCTIONE LEGUM
MOSAICARUM.

§. VII.

Jam ut constare possit, quæ & qualia præcepta Mosis ante
Mosen obtinuerint, paucis de distinctione prius legum Mo- *Leges*
saicarum agendum erit. Ajo enim, præcipuas plerasque leges *Mosis in*
Mosis ex veteri usu originem traxisse; quod discrimine de- *morales,*
mum inter leges Mosaicas facto perspicui poterit. Præcipuas *forenses*
vero leges vocare par est, quæ ad finem in quocunque homi- *& care-*
nis statu plurimum conferunt, seu quæ hominem partim hac *monia-*
in vita, vel extra societatem civilem vel in societate civili spe- *les di-*
ctatum, partim in utroque statu intuitu vitæ futuræ maxime *stin-*
beatam & felicem efficere possunt. Leges quidem morales, *guenda.*
ad omnes omnino homines, in quocunque statu, adeoque &
mere naturali degentes, pertinent; & si illis possemus satis-
facere, haberent in se præsentis non tantum sed & sempiternæ
felicитatis fundamentum. Sunt ergo omnium præcipuæ &
dignissimæ. Quoniam tamen in statu naturali plerique ho-
mines suis officiis plane non satisfacturi essent, & vix ullam
partem felicitatis assecuturi, cum ne quidem vivere possent,
multo minus bene vivere: succurrit societatis & reipublicæ
status, quo effici debet, ut abundant homines iis rebus quibus
ad vitam homine dignam opus est, atque prout ad satisfaciendum
juri naturæ omni ex parte juventur, immorgeri contra
& ad injurias inferendas prout poenis & vi compescantur: unde
nascuntur leges civiles sive forenses, quarum proinde scopo
est, ut juris naturalis executio inter homines evadat faci-
lior certiorque. Cum vero & religio quatenus naturalis est,
juris statusque naturæ sit, ipsa quoque religio per civilem sta-
tum promovetur, quemadmodum vicissim religio firmissimum
fit vinculum societatis. Sed ne quidem status civilis legesque

B

civiles

civiles medentur omni impotentia & corruptioni hominum, eo pacto ut æternæ in primis beatitudinis certi reddamur. Unde divinæ revelationi & fidei locus est, quæ (si de doctrina sermo nobis esset) legibus utique naturalibus juxta ac civilibus præferri deberet dignitate, & Mosaicæ etiam revelationi prædicandæ ansam suppeditaret. Sed agimus de legibus, in quibus præter naturales & civiles nihil amplius reperimus, nisi exteriores carimonias. Subvenitur enim homini amplius per carimonias, tanquam per signa eorum, quorum in executione officiorum meminisse oportet. Quare dantur carimonie civiles, officiorum inter homines signa, quæ vel ex usu vitæ atque decoro, vel ex pacto repetenda potissimum sunt, certe a legibus civilibus quantum scio, non solent distingui, sic ut singularem legum classem constituent. Dantur vero & carimonie sacræ, quæ expressius nobis cum divina beneficia tum nostra erga Deum officia sistunt, quasque legibus definiti, partim fidei ad quam referuntur, partim morum in una civitate, similitudo postulat. Hæ sacræ leges carimoniales solent a civilibus secerni; quanquam, si ad religionis exterius & uniusmodi exercitium in eadem societate referantur, possint etiam ad civiles reduci. Exteriores actus carimoniarum sine fide, sæpius a Vatibus sacris velut rejiculi, & Deo per se minus grati damnantur: unde de momento legum carimonialium per se spectatarum facile erit judicare.

§. VIII.

*Judeo-
rum di-
stinctio.*

Patet itaque non tantum ratio distinctionis in leges morales forenses & carimoniales, hodierno quoque usu trita, sed & quantum quæque leges afferant ad hominis felicitatem & quenam in singulis classibus præcipua dici mereantur. Quid vero inter sit hoc discrimen observasse, apparet exemplo Judæorum, qui vel universa legis præcepta in unam consusam conjiciunt summam, eodemque habent numero: vel ita discernunt, ut nullus inde fructus ad hominis, civis, vel Judæi conditionem erui possit. Tralatitia res est, quod a veteribus pariter

pariter & recentioribus Judæis connumerantur DCXIII. præcepta, quorum aliud fere apud ipsos quam agentium & negantium, seu jubentium & vetantium discrimen est nullum (s): omnia, eo quod verbum Dei sunt, eodem loco reputantur (t). Unde efficitur, ut quemadmodum Stoicis perinde erat, gallum gallinaceum an patrem occidere, sic Judæi ex confusa sua legum congerie perspicere nequeant, quid majus sit, mortui contactu contaminari, an morti aliquem dare, imo ut de minutis legis magis anxii sint quam de gravissimis (u). Emerfit

B 2

hinc

(s) Videbis scriptores hac de re apud B. FABRICIUM Bibliographæ antiquariæ cap. XV. §. 4. Editiones legum varias, commentariosque recensitos leges passim in B. WOLFII Bibliotheca Hebr.

(t) R. ABRAHAM JAGEL in לקח טוב sive Catechismo suo, Articulo VIII. sic scribit והנה היתה לפסק אנכי ה' אלוקך לפסק והמנע היתה וזכרתי ה' כל פסקיה פלגש וזכרתי ליה אלא כלה שיה וזכרתי ה' ומאמרו ה' כל פסקיה וזכרתי. *Nullum est discrimen inter dictum: ego sum Dominus Deus tuus: & inter dictum: Timna autem erat pellex, atque his similia. Sed tota Scriptura est equalis, omnesque ejus versus & verba sunt dicta & effata Domini.* In Tanchuma dicitur fol. 73. col. 2. *כל מי שאנו נישל ידו אחר המון כאלו הורג נפש. Quicumque manus non lavat post cibum, idem est acsi hominem interficeret.* Verum quidem est, distinguere Judæos frequenter inter præcepta gravia & levia, qualia loca plurima erudite collegit Doctissimus SCHOETTGENIUS ad Matth. XXII. 36. Sed insipienti patebit, Judæos partim infelicitèr judicare, partim id agere, ut æquali studio levia & gravia observanda ostendant.

(u) Ex uno v. g. præcepto, quod nihil efferri Sabbatho debeat foras, infinitæ subtilitates ortæ, sic ut ne mingere quidem aut expuere e privato loco in publicum liceat. *Erubin X. 5.* nec fartor cum acu, aut scriba cum calamo suo exire. *Schabbath I. 3. 4.* Non sufficit illis, vaccam rufam ex lege comburendam esse, sed si vel duos pilos albos aut nigros in fovea una habuerit, reprobanda est. vid. MAIMONIDEM de vacca rufa c. 1. §. 2. *Haud satis est, cadavere invento in agro, mensurandum esse, quæ urbs illi sit proxima; sed disputandum etiam erat, a qua parte corporis mensurationis initium capiendum, num ab umbilico, an a naribus aut collo.* *Sota IX. 4.* ubi acute scilicet ex Gen. VII. 22. pronuntiatur, a naribus incipiendum esse. *Lex est, spicilegium relinquendum esse pauperibus: no-*

firi

hinc jam olim inter Judæos vexatissima quæstio: quodnam in tanto numero præceptorum esset maximum? qua quæstione etiam Christum tentabat legis peritus dicam an ignarus (x)? Pariter, cum Judæi neque ad statum hominis, neque ad ejus felicitatem referant leges, fit ut sexus discrimen inepte satis applicent ad legum suarum distinctionem, & feminas negent jubentibus dictis teneri, præter hæc tria, de fluxu menstrui, pane coquendo, accendendisque lucernis circa vesperam Sabbathi (y). Profecto si justam astimationem legum inire aut vellent aut possent, perspecturi facile essent, alias cum natura ipsa coherere quam arctissime, ut mutari nunquam possint: alias republicæ temporumque conditionem supponere, ut cum ipsis mutatis simul concidant. Perspecturi essent, vix umbram ipsis hodie veteris religionis superesse: cum lex moralis non ad ipsos magis quam ad ceteros mortales spectet; lex forensis tota propemodum cum ipsa republica collapsa sit; legis autem carimonialis præcipua capita sua sponte cessent. Unde efficitur, ut ex omni numero præceptorum restent fere cortices tantum religionis, ducenta autem & septuaginta novem connumerentur, quibus illa solennis adjicitur formula: *non observatur* (z).

§. IX.

*Melior
legum
divisio
Judaica.*

Fuerunt alii Judæorum, qui magis ad res ipsas & rationem attemperare divisionem legum conati sunt, ad morum & virtutum præcepta omnia revocantes. Sic jam PHILO in expli-

siri autem homines quærunt hic accuratius, an quod formicæ in cavernulam congefserunt, jure spicilegii ad pauperes an dominum agri spectet. *Peab IV. 11.* Tædet plura ejus generis prope infinita referre, Scholasticorum nugas vincencia. Scilicet hæc est ἀκριβεια τῶν πατρῶων νόμων JOSEPHO venditata Ant. XVII. 3. & de B. I. Lib. I. 4. nisi potius est διῶλξεν τὴν κἀνωπα, τὴν δὲ κἀρχὴν καταπίειν, ut Christus ait, Matth. XXIII. 24.

(x) Matth. XXII. 36. Marc. XII. 28.

(y) *Misna Bechoroth III. 3.*

(z) Vide JO. HENR. MAJI *Synopsin Theologiæ Judaicæ* p. 208. & JO. a LENT in *moderna Theologia Judaica*. p. 449.

explicatione Decalogi reliqua præcepta revocavit ad illa decem velut κεφάλαια ceterorum omnium (a) : & Magistri in codice *Jebamoth* tria præceptorum genera dicunt contineri in lege Mosis, alia ad gloriam Dei, alia ad salutem reipublicæ, alia ad cujuslibet hominis conservationem spectantia, quorum genus postremum secundo, secundum primo cedat (b). Neque abit ab hoc scopo responsio legis periti, vel si mavis ipsius Christi, amandum esse Deum toto pectore, & alios homines sicut nosmet ipsos (c). Recentius quoque MAIMONIDES, suæ gentis facile princeps scriptor, postquam XIV. Clases constituisset legum, quas recensere longum foret, forte nec Philosopho satisfacturas, tandem duobus omnia capitibus ait comprehendi, iis quæ inter Deum & hominem, & quæ hominibus invicem intercedunt (d). Rabbi JEHUDA LIVA legem ad XI. summa capita reduci putat a Davide, Psalmo XV, in quo toto officia erga Deum hominesque traduntur : vel ad sex ab Esaiâ vate, XXXIII. 15. his verbis : *Qui se juste gerit, & sincere loquitur, qui respuit lucrum cum injuria conjunctum, & manibus excutit nec retinet dona, qui aures obstruit, ne sanguinariis consiliis pateant, oculosque ab injuria videnda continet : is alte habitabit &c.* vel ad tria a Micha vate VI. 8. dicente : *Tibi ipse declaravit, o homo, quid bonum sit, & quid a te exigat Jehovah : videlicet, ut æquum facias & pietatem ames, teque submisse geras erga Deum tuum : vel ad unum denique ab Habacuco vate II. 4. inquitente : Justus fide sua vivet (e).*

B 3

§. X.

- (a) PHILO de Decalogo p. 765. *Χρὴ δὲ μὴ δ' ἰκίειν ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ δέκα λόγοι κεφάλαια νόμων ἵσοι τῶν ὧν εἶδες παρ' ἄλλοι τῆν νομοθεσίαν ὧ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγραφέντων.* Atque hoc in sequentibus distinctius ostendere conatur.
- (b) *Jebamoth* fol. 65. col. 2. fol. 79. col. 1. & fol. 90. col. 2. Vide si placet SURENHUSIUM in libro *καταλογίς* p. 75.
- (c) Luc. X. 27. coll. Matth. XXII. 39. Marc. XII. 31. 33.
- (d) MOSES MAIMONIDES in *Moreh Nebochim* P. III. c. 35.
- (e) R. JEHUDA fil. BEZALEEL cognomento Liva in *לחוקי משה* Ve-net 359. fol. Capite LIV. & LV. fol. 48. Taceo alias Judæorum distinctin-

An no-
stra ju-
dais pla-
ne igno-
ta.

Atque præclare hæc pleraque per se dicta sunt. Scilicet quando quæritur, cujus generis præcepta ex omnibus classibus maximi sint momenti, recte utique morum præcepta ex fide profecta reliquis classibus præferuntur. Nam & scriba momenti hæc Christo, plus, inquit, est, Deum toto pectore, studio omni, toto animo, summaque ope amare, nec non alios ut se ipsum amare, quam omnes victimæ & sacrificia (f). Verum ut hic alia legum distinctio supponitur, quando classis una ceteris non nominatis præfertur: ita hinc nondum satis apparet, quot & quanam generatim legum classes sint, aut quæ in qualibet classe leges potiores nominandæ sint; id quod cum ad præsentem nostrum, tum ad plures alios fines perutile fuerit, præsertim si, quod supra demonstratum est, status hominum diversi & felicitas hominum respiciantur. Huc cum potissimum faciat distinctio in legem moralem, forensem & carimoniam, mirum sane videri debet, quod illa Philoni, antiquis Judæis & Maimonidi fuerit ignota, ut recte observavit jam laudatus ERICUS BENZELIUS (g). Neque tamen reticendi omnino sunt quidam Judæorum recentiorum, qui divisionem hanc, a Christianis ut alia multa mutuo acceptam, probant, & suo more suoque ingenio ornant. Horum in numero est ABENDANA in notis ad librum Cofri, ubi leges quas positi-

vas,

stinctiones quæ partim absurdæ sunt, partim ad rem minus faciunt. v. g. R ELIAKIM PANZI in clave Gemaræ p. 333. editionis Clarissimi Bashuyfen docet Gemaram ratione affirmantium legum continere מותר טהור פטור וכשר h. e. ex Ritmeieri interpretatione: licitum, purum, liberum, bonum: ratione negantium, אסור טמא חייב פסול prohibitum, impurum, panam inducens, illegitimum R. IMMANUEL ABOAB in Nomologia P. I. c. X. p. 50. Se deve saber, que todos estos 613. preceptos divinos, los divide la ley sancta in tres partes, y diferentes especies: a saber, en preceptos Verbales, en Mentales, y en Effectivos o Operativos &c. Vide alia apud JOSEPH. de VOISIN ad Raym. Martini Pugionem Fidei p. 82. sqq.

(f) Marci XII. 33.

(g) In Notitia literaria Sect. I. Parte III. p. 48. sq.

vas, intellectuales & divinas nominat, interpretatur politicas, morales & caremoniales (h). Quanquam in eo fallit, quod Magistro suo colloquenti cum rege Colaræorum hanc eandem sententiam commodat, quippe qui duo tantum genera facit legum, aliud earum quæ ratione, aliud quæ revelatione tantum innotescunt (i): quod respondet quodammodo distinctioni hominum in Noachidas & Israëlitas. Verum R. JOSEPH ALBO in Articulis fidei tria constituit genera legum Mosaicarum, quæ designent tria Dei attributa diversa, Sapientiam libertatem & potentiam: Sapientiam enim Dei apparere ex morum præceptis seu Decalogo: libertatem ex iis quorum rationem homines aliam reddere nequeant, quam quod placuerint Deo, h. e. ex caremoniis: potentiam denique ex judiciis seu sanctionibus pœnalibus in republica, quibus obstat iniquitati hominum (k).

§. XI.

Restat, ut quod rationibus & locis Judæorum illustravimus, scripturæ quoque sacræ testimonio confirmemus. Jam vero quis non videt, decem illa verba ut vocantur, seu Decalogum separatim promulgatum, tabulis incisum, & in arca fœderis servatum esse: quo magis intelligeretur, hanc legem esse fundamentum præcipuum ceterarum omnium, eandem esse non obstante temporum vicissitudine perduraturam. Contra,

*Nostra
diviso
ex Scri-
ptura S
demon-
stratur.*

(h) ABENDANA l. c. p. 88. sq. *ay tres modos de leyes; es assaber, leyes Positivas, Intellectuales y Divinas. Las Positivas son las ordenanças politicas forçosamente necessarias para la conservacion de la republica. Las intellectuales son las moralidades, la humillacion y quebrantamiento delante de Dios. Y las Divinas son los preceptos ceremoniales, recebidos por revelacion de Dios, que no los alcança el entendimiento, ni los contradize.*

(i) Pag. 113. seq. edit. Buxtorfii. Videtur enim leges שכליות seu intellectuales pro iisdem habere cum מנהגיות seu politicis, vel has saltem sub illis comprehendere; atque illis opponere אלקיות divinas, quas intellectus humanus nec affirmat nec negat.

(k) In עקרים כפר seu libro Articulorum fidei, fol. 88.

tra, caerimonias & sacra rite obeunda commendavit Moses sacerdotibus atque Levitis, qui & ideo, quod ex ratione hæc nota esse nequeunt, doctores populi constituti sunt. Forensibus vero licibus & reipublicæ administrandæ, partim ipse, partim magistratus & seniores ab eo constituti vacarunt. Atque hæc distinctio personarum, causarum & actionum, adeoque & legum, etiam sub Judicibus & Regibus obtinuit: quam & tempora inciderunt, ubi ad eundem virum aut eundem senatum de sacrorum pariter ritibus atque civilium negotiorum causis referebatur, quod & apud Christianos passim salvo ipsarum rerum discrimine fieri afolet. Vetus itaque distinctio ipso usu fori comprobata mihi sufficiat. Nec enim vocabula *Mizvorb*, *Chükim*, & *Mischpatim* adeo urgere velim, quasi hoc ipsum discrimen legum vi sua interiore indicent; cum potius ad variam potestatem & efficaciam legum spectare, & sæpenumero permutari videantur (1).

CAPUT III. DE LEGE MORALI ANTE MOSEN.

§. XII.

Quo sensu Decalogus ante Mosen fuisse dicatur.

Quemadmodum ergo tria potissimum esse Mosaicarum legum capita modo ostendi, ita primum genus, quod morum officia & virtutes hominis præcipit, ante Mosen jam existitisse, pauci forte dubitabunt; ut mihi hoc in loco pertractando liceat esse breviori. Nemo enim non videt Decalogum, si a tempore quod Sabbatho statuitur discesseris, continere totidem regulas vivendi maxime necessarias & natura notas:

(1) Confer, quæ jam solide hæc re de monita sunt a MART. GEIERO ad Pgl. LXXXIX. 32. & HERM. WITSIO in Miscellaneis sacris, Tom. II. p. 482. sq.

notas : ut, si vel rationem solam majoribus Hebræorum re-
relinquamus, ignorare jus illud quod insita quædam vis inmen-
tibus expresserat, non potuerint. Neque mihi quenquam
de numero, quo circumscriptæ sunt leges, litem moturum
arbitror. Nam ut Arithmeticae denariæ adfueti jam erant
primi homines ipsique Israelitæ, sic regulas honesti maxime
necessarias, ad paucitatem redigendas, & memoriæ infigendas,
legislator pro arbitrio ad hunc numerum voluit revocare : ita
tamen, ut in reliquo corpore juris Mosaici varia occurrant
præcepta, quæ ex duarum tabularum legibus velut rivuli e
fonte manant, & ad pleniorum earum interpretationem & ap-
plicationem comparatæ sunt. Quare qui complexum omnem
juris naturalis & ethices vel in exemplis patrum, vel in scripta
lege voluerit querere, non intra decem verborum limites se
patietur cœrceri, sed per totum Pentateuchum sparsa honesti
monita sua quasi natura distincta agnoscet, neque res & actio-
nes, infinita propemodum varietatis, certis numerorum ratio-
nibus, ad modum proponendi spectantibus, metietur.

§. XIII.

Poterit hinc judicari, quid sentiendum sit de VII. præ-
ceptis Noachicis, quorum jam sex Adamo, septimum Noacho
datum esse, vetus traditio est Judæorum (m). Video enim
hac de re celeberrimo BUDDEO controversiam esse motam :
qui cum non spernendam esse Judæorum traditionem censu-
isset in introductione ad historiam philosophiæ Hebræorum (n),
nactus est adversarium M. GERH. HERM. MENCKE in Dissertatione
philologica, qua auctoritas præceptorum Noachico-
rum in dubium vocatur (o). Cujus quidem Viri argumenta
occasionem præbuerunt Buddeo, ut sententiam suam vel de-
C fen-

(m) In re fati nota suffecerit amandasse lectorem ad B. FABRICIUM
in Codice Pseudepigrapho V. T. p. 268. seqq & JO. BEN. CARPZO-
VIUM in notis ad Schickardi Jus Regium Hebræorum. p. 333. seqq.

(n) Pag. 14. & 15.

(o) Prodiit Lipsiæ. 1711, in 4.

fenderet vel explicaret in Historia Ecclesiastica V. T. (p) sententia ejus huc redit, Noachica hæc præcepta summam decalogi & Juris naturæ continere: cumque Noachus non modo genus humanum, sed & religionem veram restaurarit, & summam legum divinarum posteris quam diligentissime inculcarit, hinc famam atque traditionem natam in gente Ebræa de præceptis Noachicis: se tamen affirmare nolle, septenario præcise præceptorum numero leges divinas a Noacho fuisse definitas, aut ipsa quæ feruntur præcepta Noachica totidem verbis a Noacho concepta esse. Perspexit ergo Vir Celeberrimus, se numerum & formulas certas præceptorum Noachicorum tueri nec posse nec debere (q): quemadmodum nec illa vicissim, credo mens Doctissimo Menckio fuit, ut naturæ jus, honestum, æquum, bonum, viris sanctis cognitum, aut ab iis traditum liberis fuisse negaret. Proinde missa de vocibus controversia convenit inter Judæos pariter ac Christianos, naturæ legem, a viris sanctis non observatam modo, sed & quomodo-cunque tandem monitis salutaribus ad posteros propagatam esse. Et quemadmodum sex priora Noachidarum præcepta, de idololatria, de benedictione nominis divini, de cæde, de turpi coitu, de rapina, de judiciis, jam ab Adamo repetuntur Judæi; ita nihil in his præceptis, si rem spectes, continetur, quin id perinde a prima hominum ætate vita & dictis commendatum esse credamus, ac postea scriptis legum tabulis sanctum est.

§. XIV.

(p) Tomo I. p. 194. sqq.

(q) Nam ut verum fatear, non magis Noachi hæc præcepta fuisse videntur, quam illa Oratio, quæ in Oraculis Sibyllinis tributa Noacho legitur apud FABRICIUM in Codice Pseudepigrapho V. T. p. 230 sqq. Ut enim nonnulla in his præceptis desiderarentur, quæ Noachi tempora aut præcipere aut vetare jubebant; sic ille locus de regimine forensi non videtur in conditionem familiarum, quibus se viri sancti continebant, satis convenire. Sunt autem præcepta Noachi quæ venditantur hæc: על עברה ורה de cultu extraneo, seu idololatria: על ברכת השם de benedictione nominis divini: על גילוי עריות de effusione sanguinis seu cæde: על גילוי עריות de turpi coitu: על הגנול de furto & rapina: על הדינים, seu regimine forensi: על אבר מן החי de membro animalis viventis.

§. XIV.

Vitam quidem Patriarcharum spectans, vereor ne in re nota molestus essem lectoribus, si singula eorum præclare facta vellem ad Decalogum Moſis, aut ſi mavis ad officia juris naturalis vel virtutes revocare. Dicam tamen paucis, quid maxime in eorum vitamihî laude dignum viſum ſit. Ubi hoc primum plane ſingulare occurrit, quod omnia facta ſic inſtituerint, ut ſemper cogitaſſe de Deo, & amore, reverentia, fiduciaque erga illum motos ſingula egiſſe appareat: quod eſt Deo vivere, & ſupremum virtutis tenere gradum (r). Enimvero reliquarum gentium hiſtorici talia quidem nobis ſiſtunt exempla virorum, ex quibus ſapientiam in conſiliis, in agendo prudentiam & fortitudinem, tum continentiam in domandis affectibus animi, aut amorem patriæ & reliqua ejusmodi facile agnoſcas, quæ quis ratione utens & ſuæ famæ ſuiſque commodis recte conſulens poteſt debetque ſectari. Verum in omni Ægyptiorum, Sinenſium, Græcorum Romanorumve memoria nuſquam fere eſt, qui ſuas rationes explendorum officiorum in rebus humanis, ubique ex contemplatione Dei ejusque virtutis infinitæ & providentiæ benigniſſimæ profectas eſſe probet: quales nobis Hebræorum majores deſcripſit Moſes. Pariter & illud plane admirandum eſt, quod cum omnes fere orbis terrarum nationes & familiæ reliquæ plures ſibi finxerint Deos, & ad ſimulacrorum cultum ac divinationes ſuperſtitioſas deflexerint, ſola propemodum gens Hebræorum in communi contagione puram ſe & incolumem ab omni peſtiſero in divinis

*Vita Patriarcharum
Juri
Nat.
conveniens.*

C 2

errore

(r) Sic Deo vixiſſe dicitur Henoch, Genef V. 22. 24. Deo obtemperans in omnibus fuiſſe Abrahamus XVIII. 19. XXII. 16. XXVI. 5. in Deo fiduciam collocaſſe idem XV. 6. XXIV. 7. Dei providentia fretos omnia ſuſcepſiſſe plurimi IV. 12. XVIII. 23. ſqq. XXII. 14. XXIV. 7. ſeqq. XXVIII. 20. XXX. 2. XXXI. 42. XLV. 5. ſqq. eundem invocaviſſe XII. 8. XXIV. 12. ſeqq. 63. XXV. 21. XXXII. 9. ſeqq. eique grato animo felices rerum eventus adſcripſiſſe & gratias pro iis egiſſe XXXII. 10. XXXV. 3. adeo ut ne mala quidem ſine divina voluntate crederent accidere, & a Deo ad bonos fines adhiberi ſibi perſuaderent XLV. 5-8.

errore confervavit. Ceterum rei pectuarie & agriculturae intenti, in laborioso vivendi genere sobrii & temperantes, longam opibusque abundantem exegerunt ætatem: neminique temere molesti & erga quosvis officiosi, hospitalitatis, æquitatis, fidei, castitatis, continentie ceterarumque virtutum memorabilia reliquerunt exempla (s). Quos adeo jam ante Mosè legum moralium tabulas menti inseritas habuisse, & ipso vivendi exemplo prodidisse, quis neget?

§. XV.

Vite eorum quædam opprobria.

Sunt sane in eorum rebus gestis etiam nonnulla vitæ opprobria; verum talia, quæ certe ignorationem juris nullam indicant, reprehensa nimirum & castigata graviter ab ipsis patribus, & quæ a Mosè ingenue narrata fidem ejus in laudabili prædicatione mirifice confirmant. Non nego tamen hæcisse me interdum in commemoratione pellicum, uxorum plurium, & divortiorum, quæ ita comparata videbantur, ut opinionem juris præ se ferrent, inde a remotissimis temporibus tota propemodum Asia corroboratam. Nec poteram tamen a me impetrare, ut stare hæc posse crederem cum naturæ finibus, quæ non plures solet feminas quam mares procreare, & dissolvere societatem cum focii detrimento vetat. Sed & recogitans singula quæ hic in censum venire debent, intelligebam, magnum esse discrimen inter ea quæ juris naturalis vocamus; cum sine aliis humano generi profus non liceat esse salvo, alia tantum ad commoda vitæ majora minoraque spectent. Jam, cum collidentibus invicem officiis, celere

(s) Abrahamus quam æquus erga Lothum, cum eorum opes una non ferret regio! Genes XIII §. quam officiosus, cum eum ex manu hostium non sine periculo liberat XIV. 14. sqq. quam hospitalis uterque XVIII. 2. XIX. 1. coll. XXIV. 31. quanta ille continentia a rebus alienis XIV. 23. Idem intercedit apud Deum pro aliis XVIII. 23. sqq. XX. 17. patiens est injuriarum Jacobus XXIX. 25. XXVI. 18. sqq. XXXI. 7. sq. 41. condonat facile injurias Josephus cum vindicare posset XLII. sqq. XLV. 5. idem a libidinis irritamentis sibi temperat ex amore in Deum XXXIX. 9. Tacco cetera.

alterum merito existimemus alteri; commoda necessitatibus, & minoris necessitatis commodique officia majoribus cessura colligebam. Atqui cum de singulis hominibus sermo est, ad commoda tantum vitæ referenda sunt matrimonia, non ad necessitates: desistunt ergo ab ineundo matrimonio homines, ut rebus ad vitam necessariis prospiciant, & propter eandem rationem ad servilem conditionem ex æqualitate naturali descendunt. In Asia & præsertim Syria ac finitimis regionibus magnus semper numerus mancipiorum fuit: fuit ergo & magnus eorum numerus, quibus a matrimonio desistendum erat. Unde cum tenuioris sortis homines alere uxores non possent, nullæ illis præripiebantur femina: cum plures ducerentur ab hominibus lautioris fortunæ, & Polygamia ditorum locus erat. Alia deinde ratio pellices introduxit. Nam ubi æqualem ferre uxores non poterant, ad rixas in familia evitandas consultius fuit, servam deteriore conditione ducere, quæ sub heræ maneret imperio, quamque adeo non invita merito concederet. De divitiis autem non est quod tantopere ambigamus, cum & pertinacia morum aliæque causæ graves tollant societatem. Hæc mihi visâ est ratio verisimilis conciliandi Patriarcharum cum jure naturali mores: in qua tamen adeo morosè non persistam, ut meliora monentibus assentiri verecunder.

§. XVI.

Atque hæc de vita & virtutibus Patriarcharum hæc-
 nys. Venio nunc ad monita & præcepta eorum, quibus vo-
 cem quasi suam naturæ commodarunt, & de faciendis aut
 omittendis edocuerunt alios. Quod quidem ita demonstrabo,
 ut eodem argumento leges quoque ceremoniales ab iis divino
 instinctu ferri potuisse appareat. Enimvero assentiri non pos-
 sum Maimonidi, qui licet non neget divinum cum viris sanctis
 anre Mosen commercium, tamen vatum & doctorum officio
 eos sanctos esse inficiatur, ut v. g. jussi sint acclamare aliis: sic
 facite, sic non facite: id enim Deum Mosei primum injunxisse (t).
 Ego

*Monita
& præ-
cepta
Patriar-
charum.*

C 3

(t) MAIMONIDES in Moreh Nebochim, P. I. c. 63. conf. & P. II. c. 39.
 Sed

Ego vero lubens concedo in Viri Doctissimi CHRISTOPH. AUG. HEUMANNI sententiam, qui in Actis Philosophorum (u), eleganter disputat, ab ipso Mose recenferi inde ab origine mundi eos potissimum, qui continua successione vates & doctores iustitiae fuerunt. Rationes hae sunt. Non tantum generatim dicitur, spiritum Dei castigasse homines, eosque interdum ad oraculum Dei consulendum adiiisse, sed & speciatim Noachus κήρυξ δικαιοσύνης audit divo Petro. De Abrahamo dicitur, illum praecipua, statuta & mandata Dei sedulo commendasse posteris & foederis divini participes fecisse etiam vernas & domesticos circumfessione praeputii. Iacobus narratur iussisse familiam, ut omnia deorum simulacra removerent: alii multoties inducuntur invocasse Deum, sacra fecisse, vaticinia edidisse. Neque cum Caino Deus, credo, collocutus ipse est, sed per Adamum velut interpretem suum: quem proinde & fallere se posse, & importuna responsione contemtrum habere, arbitrabatur Cainus. Taceo quod veteres Persae ad Abrahamum, qui a Mose diserte Propheta vocatur, suae Theologiae originem retulerunt (x); aliaque extra scripturam testimonia, quae nec omnia fidem merentur, nec tamen universa temere rejici posse existimo. Quemadmodum vero illud cum Prophetarum personis conjunctum docendi & admonendi munus Patriarchis certe nonnullis diserte in sacris literis vindicatur: ita de reliquis a Mose recensitis idem duplici potissimum indicio colligitur. Primum est, quod homines, si unquam, certe illa rudi aetate, ante legem scriptam, ante inventas artes & Philosophiam, ante justam reipublicae formam & disciplinam, institutione & monitis habuerint opus: quod ipsum cur non illi potissimum in se susceperint, qui a pietate in Deum hominesque

Sed & ibi dictum Magistrorum laudat Maimonides, quod Eberum & Methusalem Prophetas agnoscit; & communis Judaeorum sententia Adamum quoque, Noachum, Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Josephum, inter Prophetas numerat. *Gen. Megilla. 14. r.*

(u) Parte V. p. 772. sqq.

(x) Vid. Genes. XX. 7. & THO HYDE de religione veterum Persarum. Cap. II. p. 28. sq.

nesque commendantur, & ipsi filii Dei volebant appellari, nulla sane est ratio. Alterum indicium ex serie recensionis Moisaicae petitur, in qua liberorum maxima parte praetermissa, singuli quidam continuo ordine nominari, aut reliquis forte simul nominatis, licet natu majoribus, praeponi videntur, ut apparet, fuisse semper inde a mundo condito filios Dei, qui in castigandis spiritu divino filiis hominum elaborarint (y).

CAPUT IV.

DE LEGE CÆREMONIALI
ANTE MOSEN.

§. XVII.

Quodsi ergo non aliqui tantum interjectis forte aliquot seculis sed omnes in illa successione proborum qui praeceteris nominantur, vates & interpretes divinae voluntatis exstiterunt: nihil mirum est, quod ab illis praeter quaedam doctrinae sublimioris capita, de quibus hic dicendi locus non est, caerimoniae etiam exteriores, ad firmandam & custodiendam religionem fuerint institutae. Quas quidem a Mose retentas vel resuscitatas maximam & praecipuam partem legis caerimoniarum ad montem Sinai latae constituere ajo. Praecipue enim in hoc genere leges sunt, quae faciunt maxime ad poenitentiam malefactorum, ad puritatem sanctitatemque vitae, ad fidem, spem, fiduciam, amorem gratumque animum erga Deum, in hominibus vel excitandum vel sustinendum augendumque. Hoc sine vero si caerimonias Leviticis seu Moisaicas spectemus, non facile erit quidquam magni momenti, quin jam ante Moysis aetatem traditum & solemne deprehendamus.

§. XVIII.

Sacrificia, cum ad omnes hosce fines possent vel maxime hominem ducere, primum facile locum inter caerimonias legis

(y) Conf. Genes. IV. 26. & VI. 3.

torum
genera
& ratio-
nes.

legis Mosaicæ occupant. Offerebantur enim vel propter peccata hominis & ad malum avertendum, vel propter bona seu impetrata seu impetranda (z). In illo maxime casu cædebatur victima sanguisque effundebatur, velut symbolum, quod ipse homo mortis reus sit, dignusque cujus sanguis effunderetur; sed quod Deus pro singulari benignitate succedanea victima placari homini velit. Id perspexerunt etiam Judæi, in primis ABARBANEL (a), quanquam de typo excellentioris victimæ in sacrificio ejusmodi latente homines miseri non soleant cogitare. Ergo præsentissima in hoc ritu sita est commemoratio delictorum, ad pœnæ promeritæ agnitionem pœnitentiamque non tantum, sed & ad spem in clementia indebita Dei Redemptorisque hominum optime de illis meriti collocandam ducens. Spectabant huc sacrificia maxime piacularia & pro delicto,

tum

- (z) Oblationes omnes solent vulgo disseci in eruentas seu sacrificia, & ineruentas seu ferta & libamina. Illorum potissima sunt genera IV. *Oloth, Holocausta*, seu solida, quæ tota igni absumebantur, occasione varia, & propter læta, & propter peccata, ut in die expiationis: *Chattoth, Piacularia*, quorum ablegmina seu interanea tantum in plurimis, comburebantur, reliqua comedeantur a sacerdotibus: *Ashamoth, pro Reatu*, quorum eadem erat ratio, causa tamen diversa; scilicet, ut verisimile est, si quis se ipsum criminis reum agnovisset, pro reatu suo offerebat, sed deprehensus & convictus ab aliis, piaculare potissimum: *Schelamim, Salutaria*, vel ex voto, vel ex grato animo oblata; quorum ablegmina pariter adolebantur, pectus & armus dexter, cum maxilla, lingua & ventriculo a sacerdotibus, reliqua ab offerentibus comedeantur. Ple-risque hęc ferta addebantur ex pane oleo, sale, thure, & libamina ex vino. Mihi vero ad scopum sacrificiorum attendenti necesse fuit, hæc genera revocare ad causas sacrificiorum, quæ in quaterna hæc distinctione non tantopere spectantur quam modus offerendi.
- (a) Vid. Abarbanelm c. IV. Exordii in Leviticum p. 291. sq. & 301. edit. Lud. de Compiegne. Lond. 1683. in 4. Eo nimirum spectare dicit impositionem manuum maximo scilicet nisu factam, velut signum, quod peccata eorumque pœnæ in caput victimæ transferantur; quæ pariter est sententia Patrum apud *Quiramus* de sacrificiis Lib. I. c. 22. §. 1. 2. 5. certe hoc longe verisimilius dicitur. quam quod PHILO ait libro de victimis p. 648. impositione manuum innocentiam suam testari voluisse offerentes.

tum vero & solida, sive holocausta, ante Mosē maxime solemnia : quanquam neque post Mosē solida sacrificia hoc usū caruisse, neque piacularia ante Mosē prorsus ignota fuisse attendenti patebit. Altera ratio sacrificiorum erat felicitas, quam vel exspectabant adhuc a Divino Numine vel adepti eisdem in acceptis ferebant : cui fini præter solida sacrificia, salutaria maxime conveniebant, quæ hinc in votiva atque eucharistica dispescuntur. Jam quæ ad vitam sustentandam faciunt, pro maxime necessariis haberi bonis debebant; primi autem homines ex re pecuaria & agricultura potissimum hæc vitæ petebant subsidia. Ergo nihil erat magis idoneum signum, quo homines a Deo sibi omne genus felicitatis evenisse aut eventurum esse grati & fiduciæ pleni agnoscerent, quam si boves, oves, capras, aves, panem, vinum, oleum, sal, in quarum rerum abundantia maximæ quondam divitiæ fuerint posita, ad sacram Dei aram offerrent. Victimis ergo etiam ferta addebantur ex pane vino, oleo; sed & victima ipsa pariter atque ferta debebant pura esse, & in suo quælibet genere optima. Accedebat hominis offerentis confessio, seu peccatorum suorum, seu beneficiorum a Deo acceptorum, cum precibus pro impetranda misericordia gratiaque divina. Cum eucharisticis vero sacrificiis fertisque magnam affinitatem habuisse videntur primitiva, primitiæ, decimæ.

§. XIX.

Præcipuam hanc cultus Levitici partem jam ab Adamo obtinuisse, ipsē Mosēs pluribus in locis prodidit memoria. Nam non tantum diserte sæpius sacrificia scribit oblata esse; sed idem intelligendum est, quotiescunque Patres aram struxisse vel ad eandem nomen Dei invocasse dicuntur, cum & lege Mosæica sine munere ad aram Dei accedere nefas esset (b). Quod cum notius sit, quam ut exemplorum desideret enarrationem, hoc tantum addo, ipsam oblationum varietatem

Sacrificiorum varietas ante Mosē.

D modo

(b) Vide Gen. XII. 8. XIII. 4. XXI. 33. XXXIII. 20. XXXV. I. coll. Exod. XXIII. 15.

modo recensitam ex historia prisca ætatis posse demonstrari. Sacrificia quidem solida veteribus fuerunt usitatissima, quæ tota igni absumentur. Nec enim adhuc erat certus ordo sacerdotum, quibus alendis cederent quædam victimæ partes. Ejusmodi solida nomine salutarium seu eucharisticorum maxime oblata invenio, quoties beneficium insigne divinum aut promissionem grato animo recolebant excipiebantque. Sic Abel ex pecorum multitudine, quam Deus illi per anni cursum impertiverat, exeunte anno gratus offert *Minchab*, quod latius etiam sacrificium notat (c): sic Noachus liberatus ab excidio generis humani *Oloth*, solida facit (d), Abrahamus post promissionem regionis Cananæ ad Bethalem, Jacobus in patriam redux cum multis divitiis, & ex Esavi manibus liberatus, ad Sichem invocat Deum structo altari (e). Sed & Jobus, ex Patriarcharum gente oriundus, liberorum contractam forte culpam expiaturus *Oloth* seu solida pro singulis offert, velut *Ascham talui* seu sacrificium pro reatu dubio (f): idemque jussu divino septem victimas holocaustas velut piaculares cum deprecatione pro amicis suis offert, ad Deum iratum ipsis placandum (g). Neque alio forte consilio Jacobus, post crudele facinus filiorum suorum in Sichemitas, Bethalem proficiscitur, quam ut eadem patratam expiaret: propterea enim jubet eos, se lustratione, vestiumque munditie, & abdicatione simulacrorum ad rem sacram comparare. Præter solida vero sacrificia vario nomine oblata, reperimus tamen *Schelaminim* salutaria seu pacifica macerata esse a veteribus. His enim sacrificiis maxime conveniebat, ut earum carnes partim ab iis qui offe-

(c) Genes. IV. 3. sqq. vide infra ad §. XXXIII. (c).

(d) Genes. VIII. 20. sq.

(e) Genes. XII. 8. coll. 7. Genes. XXXV. 1. coll. XXXIV. 30.

(f) Jobi sacrificium pro liberis ita explicavi in Observationibus ad Commentarium Jo. Adolphi Hofmanni in Jobum p. 7. אשם תלוי enim ex Levit. V. 18. Judæis dicitur, quando quis dubitabat an illa commiserit, quæ si de industria commisisset excidii reus foret, sin per errorem, sacrificium pro delicto certo אשם תלוי deberet offerre.

(g) Jobi cap. XLII. 7-9.

offerebant, partim ab iis pro quibus offerebantur, partim ab aliis etiam cognatis, amicis, domesticis, ad hilaritatem & amicitiam conciliandam comederentur. Atqui idem accidit, cum Jacobus in monte Gilead, compositis cum focero litibus, post victimas caesas, ad prandium vocat omnem familiam, pacem initam firmaturus (h). Unde & posterius Jacobi ex Aegypto discessuri, ante legem latam, concedi sibi postulatur non tantum *Oloth* sed & *Sebachim* quod deinde explicatur per *Oloth* & *Sebachim* *Schelamim* solida & salutaria (i).

§. XX.

Ex modo dictis apparet, jam ante legem non tantum *Hofia* in ipsis sacrificiis sed & in scopo offerentium varietatem fuisse *munda,* Mosaicæ conformem: apparet etiam cur salutaria, & piacul- *varia,* riorum caro a sacerdotibus Leviticis comedebatur, ante *optima:* quam singularis ordo sacerdotum esset, non adeo frequentia *feria,* fuerint, quam solida sacrificia. Nunc ad reliqua pergamus: *primi-* *tas, deci-* *ma: pre-* *ces sa-* *cificiis* *addita.* Victimam dixi lege Mosaicæ ex animalibus mundis, & in suo genere optimis, ovibus, capris, bubus & avibus, praefertim turturum & columbarum genere, petitas fuisse. Sed & Noachus ex omni hoc mundorum animalium genere eligit victimas (k): neque vim illaturi videmur historiae Mosaicæ, si idem a ceteris patribus factum dicamus. Nam discrimen animalium mundorum & immundorum non ideo constitutum dici potest, quod Deo placere nequeant quaedam ex iis quæ ipse condidit; sed quod hominum natura a prima statim origine cibis quibusdam adfecta, reliquos nauseavit; & quod non potuit signum grati hominum animi erga Deum edi, oblati iis quæ fastidit & abominatur natura humana. Unde consequitur, nunquam nisi ex mundorum genere caesas esse victimas. Animantes quoque ipsæ utrin-

D 2

que

(h) Genes. XXXI, 54.

(i) Exod. X, 25. XVIII, 12. coll. XXIV, 5.

(k) Genes. VIII, 20. gentes ceteræ omnis generis animalia, feras, canes, fures, mures, pisces, augues aliaque Diis suis obtulerunt. vid. SAUBERTUM de sacrificiis veterum cap. 22-24.

que eadem : boves, interdum vacca, arietes ovium & caprarum, oves & caprae, turtures & columbae ante legem oblatae leguntur ab Abele, Noacho, Abrahamo, Jobo : & de Abele speciatim observatur, selegisse eum pecudes de grege suo pinguiissimas & tenerrimas. Quin & ferta Deo consecrata fuisse legimus a Caino ex vario genere fructuum terrae. Et quod de primitiis, decimis, votis, huc referendis dixi, maximam partem quoque veterum usu comprobatur Abel affert *Bechoroth* primitias : Abraham Melchisedeco decimas tribuit : Jacobus praeter decimas etiam domum Deo vovet (1). Addebantur lege Mosaica sacrificiis confessio & preces, velut praecipuus actus animum ad pietatem in Deum excitans (m). Deprecatur vero & pro amicis Jobus, ac procul dubio pariter pro filiis suis : qui ipsi quoque perinde ut filii Jacobi, cum ante iussi sint ad rem sacram se rite componere, non mutas egerunt personas. Et quid aliud est, quod toties de Patribus legitur, invocare nomen Dei ad aram, si hoc non est veniam petere delictorum, & gratias persolvere pro beneficiis acceptis? Requiritur ex lege a sacrificaturo animus maxime poenitens & gratus, sanctaque intentio (n); eoque pertinebat preparatio illa,

(1) Genes. IV. 4. XIV. 20. XXVIII. 22.

(m) Preces sacrificiis additas fuisse, & vel praecipuum ritum sacrificii constituisse, apparet partim exemplis. II Chr. XXIX, 28. I. Macc. I. 23. sqq. IV. 54. sqq. Sirac. L. 19 partim ex testimoniis, cum sacrificio impiorum orationem justorum opponit Salomon Prov XV. 8. & preces Hofeas vocat vitulos laborum c. XIV. 2, sicut vicissim supplicare Saulo idem est ac sacrificium offerre. Conf OUTRAMUM de sacrificiis Lib. I. c. 20. p. 223. sqq. Hinc quo ex tempore defuerunt sacrificia, decrevit senatus, ut preces substituerentur sacrificiis; qua de re consule B WOLFIIUM in Bibl. Hebr. P. I. p. 409. not. & p. 477. Preces etiam frequentes a Persis additas esse sacrificiis, ostendit THO. HYDE de Relig. vet. Persar. cap. III.

(n) De intentione quidem sacerdotum sacra facientium multa disputant recentiores Judaei, & vim sacrificii ex sacerdotis cogitatione suspendunt, ut discas ex GE. ELIEZ. EDZARDI notis ad cap. II. Avodah Sarah p. 462 sq. 467. sqq. Qua in re consentientes habent Romanae Ecclesiae socios : unde BASNAGIUS Hist. des Juifs Lib. VII, c. 21. §. 26.

illa, ut ab omni re profana vel per triduum ante se continerent, tum lotionibus & vestium munditie animi meminissent. Itaque & Jobus liberos vult sanctitatem asserre ad sacrificia crastina: & Jacobus multis diebus ante quam venisset Bethel liberos & omnem familiam depositis superstitionibus profanis jubet lustrare corpora & impuras vestes cum purioribus permutare (o).

§. XXI.

Cum sacrificiis connexa erant varia: aræ, templa, loci cultui sacro destinati, sacerdotes, & dies feriati. Aræ secundum legem Mosâicam vel ex cespitibus terræ aggestæ, vel ex lapide rudi & impolito structæ esse debebant, ne scilicet simulacra lapidibus forte incisa, cultus alieni seu occasionem præberent seu speciem: aræ autem erectæ, solenni ritu unguento affuso dedicabantur (p). Sic & majores gentis Israëlita non tantum sacrificiis aras parabant, sed easdem quoque ex utraque materia aggerabant. Nam certe Abrahamus solus cum filio in montem Morijah discedens, non potuit nisi ex materia

Aræ & domus Dei ante Mosén.

D 3

§. 26 p. 1906. postquam narraverat, quam multi ex ipsis Monachis in Hispania sint clandestini Judæi, addit: *Cela doit faire trembler le Clergé & le peuple de ce pais là puisque de semblables Ecclesiastiques ne peuvent que profaner les Sacraments & manquer d'intention, en consacrant l'hostie qu'on adore.* Quis contra non mirretur, MAIMONDEM & OBADIAM ad Misnam Berachoth II. 4. dicere, preces, quæ Schema dicuntur, non requirere intentionem, nisi in primo versiculo. Quanto rectius Paraphrastes Chaldaus Eclesiæ. IV. ult. stultorum sacrificia vocat, *דסקרין קרבניא על חבירהו*, corum qui non simul a maleficiis respiciunt: & ABARBANEL c IV. Exordii in Leviticum p. 287 laudat dictum Talmudicum ex Tract. Minchoth extremo: *Qui animum adjungit ad legis studium, is non indiget nec sacrificio piaculari, nec solido, neque porro hostia pro delicto, neque ferto.*

(o) Vide si placet quæ dixi ad Jobum p. 6. & Genes. XXXV. 2. 3. coll. Exod. XIX. 10. 11.

(p) Ex. XX. 24. 25. XXXVII. 28. sq.

materia temere oblata tumultuario opere suggestum construe-
re : & Jacobus in monte Gilead in eodem illo lapidum cum-
mulo, quos ipse in monte inventos cum fratribus comporta-
verat, videtur sacra fecisse. Ejusmodi structura, ut primæ &
rudi ætati, vitæque pastoritiæ maxime conveniebat, ita exemplo
vetustatis a Mose retenta est : qui, perinde ut Jacobus Deos
alienos ad altare Bethel asferre vetuit, simulacra Deorum alio-
rum ab ara removenda præcepit. Legitur autem pariter Ja-
cobus lapidem illum majorem quem Bethel exererat, in signum
profectionis & templi Dei, oleo affuso dedicasse, primum in
profectione in Mesopotamiam, deinde post reditum in patri-
am (q) : ut hic origo carimonie in consecranda ara & taber-
naculo adhibita quærenda videatur. Enimvero nec ante Mo-
sen ædis sacræ usus omnino ignorabatur. Nam si illa cogita-
tio veteribus nunquam venisset in mentem, etiam Jacobus ad
Bethel seu ædem Dei ædificandam voto se non obstrinxisset :
sive ædificium ex lapide intelligas huic usui destinatum, sive,
quod malim, tabernaculo similis, & incertis veterum sedibus
convenientius, quale & Moses ob similem rationem imitatus
est. Nam neque Moses certo cuidam loco cultum religiosum
affixit ; & quemadmodum antea patres modo ad Bethel, mo-
do Berfabæ, modo Gilgale, modo ad Sichem Deum adorave-
rant, sic Moses in variis stationibus deserti, & posteri occupata
regione, modo Gilgale, modo Nobi, modo Schilunte, modo
alibi, tabernaculum exerunt. Neque tamen de nihilo esse
videtur, quod Abrahamus jubetur in montem Morijah profi-
cisci ad certum locum, quem Deus erat monstraturus, ut ibi
sacrificium humanum offerret : quasi jam Parenti Israelitarum
præmonstratus esset locus, ubi postmodum statuta sacrificia fieri
debeant.

§. XXII.

*Sacerdo-
tes ante
Mosen.*

Sacerdotes porro, & qui sacris obeundis manum præ-
bebant ex Mosis præscripto, fuerunt Levitæ, substituti in lo-
cum filiorum natu majorum. Verum jam ante Mosen fuisse sacer-

(q) Genes. XXVIII. 18. XXXV. 14.

facerdotes, dubitari vix potest propter expressam appellationem Sacerdotis Dei altissimi, Melchisedeci (r): & constans est Judæorum opinio, filios natu maximos jura Sacerdotii quondam habuisse (s). Certe ætati majori quædam ex instituto antiquo privilegia fuisse tributa, pluribus ex locis manifestum est. Non sine causa vel Jacobus huic juri inhiavit, vel Esavus propter illud contemptum βέβηλος seu profanus audit (t). Neque frustra Josephus ægre fert, minorem natu ex filiis suis inverfo naturæ ordine majori anteferri ab Avo Israël: Nec denique immerito ipse hic parens universæ nationis, Rubenem privilegiis, quæ ætatem ejus secutura videbantur, propter impudicitiam crimen, exuit (u). Interpres Chaldaeus his juribus primogeniti distincte annumerat jus sacerdotii, cum ad locum illum Geneleos, tum ad alterum Exodi, quo Moses, ante Levitarum electionem dicitur juvenibus Israëlitis mandasse munus sacra faciundi (x). Mihi certe argumenta contraria non visa sunt tanti, ut me a recepta sententia dimoveant; cum sacri officii dignitatem prior natu non videatur e manibus fuisse dimissurus, si quid sumere sibi præ fratribus jure posset; neque Moses in majorum natu locum substituiturus Levitas, nisi id munus quod jam in Levitas devolvebat, maximis

(r) Vid. Genes. XIV. 18.

(s) Testimonia Judæorum habes apud SELDENUM de successione in bona defunctorum cap. V. & in Pontificatum L. I. c. 1. & Lib. II. c. 1.

(t) Genes. XXV. 36. coll. Hebr. XII. 16.

(u) Genes. XLVIII. 16. sq. XLIX. 3.

(x) ONKELOS ad Genes. XLIX. 3. לך הוה חוי למסב תלתא חולקין
 וּמְלִכְוֹתָא בְּכִירְוֹתָא כְּהוֹנָתָא וּמְלִכְוֹתָא
Ruben, tu mihi es natu maximus, robur meum & principium fortitudinis meæ; tu accepturus eras partes tres, jus primi natu, sacerdotium & regnum. JONATHAN ad Exod. XXIV. 5. ושׂרד יה בוכרי בני ישראל ארום עי ההיא שעתא הוות פולחנא בוכריא עד כרון לא איתעביד משכן ומנא ועד כרון לא איתחיבת כהונתא לאהרון. Mistique primos natu filiorum Israel, quod ad hoc usque tempus cultum obibant primi natu, nec adhuc factum erat tabernaculum federis, aut sacerdotium datum Aaroni.

mis natu jam a longo annorum tractatu deberetur (y). Quodsi ita est, ut arbitror, novo specimine demonstratur, veterem consuetudinem, quantum fieri poterat, ad illorum temporum rationem a Mose fuisse attemperatam.

§. XXIII.

Sabbatum & Celebratio ante Moſen.

Inter ferias sacras prima est & frequentissima Sabbathum. Non ignoro, hujus institutionem tribui Mose in veteris pariter ac novi fœderis instrumento, rationemque ejus in quibusdam locis derivari a servitute Aegyptia (z): observavi etiam, hoc institutum non memorari in præceptis Noachidarum, licet Judæi prope uno ore ante Moſen celebratum fuisse Sabbathum opinentur (a). Verum quid valeat auctoritas traditionis Noachicæ jam indicatum est supra. Ratio vero una legis non tollit alteram, quæ in aliis locis ex historia conditi mundi depromta est (b). Atque in illa historia Deus dicitur septimam diem sanctam esse voluisse, quod aliter accipi non potest, nisi, ut homines sepositis negotiis suis sacro cultui vacent. Unde si eadem conditi mundi historia nota fuit veteribus quæ Mose, non ignoraverunt quoque, originis mundi memoriam feria sabbathi esse conservandam. Septem dierum intervallum observatum veteribus deprehendimus in historia Noachi expectantis finem eluvionis terrarum, & in nuptiis Jacobi cum Lea & Rahele (c). Quare, quod de circumſectione dicit Christus, pariter de Sabbatho pronunciari posset:

Moses

- (y) Video idem judicium esse WOLFII τὸν μακρότερον in notis ad Lundayi Jüdische Heiligthümer p. 409. confer Num. III. 39. seqq. VIII. 16. seqq. Excipio tamen illos casus, ubi in separatione fratrum quilibet & pater familias & sui juris fiebat, ut ad sacra obeunda alium longius remotum advocare, & ad eum proficisci supervacaneum esset.
- (z) Vid Deut. V. 15. Neh. IX. 14 Ezech. XX. 12. Hebr. IV. 4. conf. MALMONIDEM in Moreh Nebochim P. II. c. 31.
- (a) Conf. JO. MEYERUM de temporibus & festis Hebræor. P. II. c. 9. p. 183. seqq.
- (b) Exod. XX. 9. coll. Gen. II. 3.
- (c) Genes. VII. 4. VIII. 4. 10. 12. XXXIX. 27. 28.

Moses dedit vobis circumfessionem, non quod illa a Mose profecta sit, sed a Patribus (d). Non legitur sane disertis verbis, diem septimam a quoquam patrum divino cultu aut feriis transactam. Sed nec ejusmodi commemorationem requirebat scopus Mosis, qui quicquid horum non poterat per occasionem attingere, præterit, legibus junctim tradendis reservans. Summatim ut dicam, argumenta quæ pro institutione antiquissima Sabbathi pugnant, quanquam non omnino evidentiâ, videntur cum contrariis, solo fere Mosis silentio nitentibus, de palma posse contendere. Præter Sabbathum erant Hebræis ex præcepto Mosis tres temporum celebritates, Paschatis, Pentecostes, & Tabernaculorum. Prima recolebat memoriam liberationis ex Aegypto, altera lætæ legis, tertia peregrinationis in deserto. Verum iisdem his sacris feriis annua simul Dei beneficia prædicabant, prima quidem primitias messis hordei, altera primitias tritici, tertia decimas fructuum reliquorum offerentes. Atque parum abest quin hinc, velut a re constanti & cum ipsa mundi ætate coæquanda prima triplicis celebritatis initia ducam. Saltem ultra verisimilitudinem assurgere mihi videtur argumentum quod a Caini & Abelis oblatione peti potest, velut tempore collectorum anni fructuum facta. Nam *Mikkez Haijamim*, a fine dierum, pro hebraismi ratione, finem anni indicat, & proventus agri ab altero fratrum, ab altero pinguis pecora oblata sunt, quod in anni exitum, tempusque celebritatis tabernaculorum, incidit (e). Memini etiam, me

E

(d) Joh. VII. 22. διὰ τοῦτο Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν (οὐκ ἔστι ἐκ τῶν Μωσίων ἰσὺ ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων.)

(e) Genes. IV. 3. וּבַח הַיָּמִים non potest ad certos dies aut certum tempus, de quo forte sermo fuisset in antecedentibus, referri: itaque finis hæc in ipsis his וּבַח הַיָּמִים querendus erit, simulque initium. Notum quippe est, voce hac sæpius annum notari, ut וּבַח הַיָּמִים sacrificium annum significet, I. Sam. II, 19, XX, 6. quod offerebatur יממה de anno in annum. Jud. XI, 40. I. Sam. I, 3. Quemadmodum igitur res ipsa indicat munus ex grato animo oblatum supponere collectas jam fruges, ita cum utriusque fratrum id simul in mentem venerit, ducimur prope necessario ad celebritatem jam tum institutam, quæ postea Exod. XXII. 16 vocatur חג האֶסְפֵּק בַּצֹּאת הַשָּׁנָה celebratis collectionis fructuum in fine anni.

in obſervationibus ad Commentarium Hofmanni in Jobum, convivia filiorum Jobi huc retuliſſe, velut indicium hilaritatis ob peractam fructuum collectionem. Quodſi igitur neque primitias & decimas Deo conſecrare inſolens fuit patribus, ut ſupra demonſtratum eſt, videbitur hæc triplex anni celebritas jam a Patribus rei agrariæ vel maxime deditis peracta, nec abſurde dicetur a Moſe ad novorum ſimul ſui temporis beneficiorum memoriam traducta eſſe.

§. XXIV.

Inſtitutio & admonitio ſacerdotum, atque oracula.

Occaſione ſacrificiorum & feſtorum dierum, itemque alio tempore, inſtituebantur admonebanturque homines a parentibus & præcipue ſacerdotibus. Sic Moſes jubet parentes edocere liberos de ratione inſtituti Paſchatos, atque ex ore Sacerdotum & Levitarum petere doctrinam univerſos (f). Verum & ante Moſen idem factum diſcimus exemplo Caini, quem probabile eſt ſacra feciſſe in celebritate collectarum frugum, & ab Adamo velut Propheta ac ſacerdote præclarum illud accepſiſſe monitum, quid ad cultum ejuſmodi Deo placentem requiratur (g). Neque poterant homines ante rempublicam inſtitutam prima Theologiæ & morum elementa aliunde quam a parentibus addiſcere. Iſaacus cum patre ad montem Moriah ambulans quaerit ex eo ubinam ſit hoſtia Deo mandanda: & patresfamilias, qui iidem & Sacerdotes vel Vates fuerunt, haud ſane deſuerint officio ſuo, familiam præcipue domeſticam erudiendi. Perſuadere mihi certe non poſſum, v. g. Abrahamum graſſatum tantum eſſe inguina fervorum ſuorum amputando præputii pelliculam, nihilque de ratione & conſilio rei novæ & moleſtæ tradidiſſe. Rebecca etiam gravida & de eventu partus ſollicita ad interrogandum Deum abiit

(f) Exod. XII. 26. 27. XIII. 8. 9. & Lev. X. 11. coll. II. Chr. XVII. 9. Hagg II. 12. Mal. II. 7.

(g) Conf. §. XXIII. & Cl. HEUMANNUM in Actis Philoſophor. P. V. p. 776. ſqq.

abiit (h) : sive vatis alicujus oraculum unice confuleret, sive jam effet persona certa locusque certus, ubi per Urim & Thummim aut aliud simile iustrumentum sacerdos Dei responsa dabit. Saltem jam antea Melchisedecus sacerdos Dei altissimi memoratur, & Moses Urim atque Thummim velut rem jam factis notam non describit, cum in reliquo Pontificis ornatu describendo sit admodum copiosus (i). Id certe apparet, dum ante Mosē ad consulendos Prophetas vel sacerdotes ablegatos esse homines. Quemadmodum vero ne postea quidem excelsa prorsus vel lege vel usu abrogata Judæi perhibent, sic in excelsis & lucis veteres cultum præsertim Dei, cum tota sacrificiorum & oraculorum ratione videntur instituisse (k).

§. XXV.

Præter illa quæ modo enarravimus arctius cum sacrificiis coherentia, classis sequitur altera rituum sacrorum, qui remotiorem cum illis nexum habent. Hujus generis est interdictum de sanguine animalium non comedendo, Noacho promulgatum, & inter Mosaicas deinde leges sæpius occurrens (l). Cum vero nihil sit manifestius, quam quod hæc lex repetita sit ex veterum institutis, & tamen illa non commendetur exemplo majorum & avitæ religionis, obiter hinc discimus, nihil hoc in argumento contra antiquitatem rituum ex Mosis silentio posse confici. Aperit autem Moses nexum hujus ritus cum sacrificiis, quando pro ratione addit, *aræ enim*

*Sanguis,
adeps,
nervus
coxendicis,
veteri,*

E 2

enim

- (h) Genes. XXV. 22. Phrasis illa *ire consultum Jehovam* significat explorare Dei voluntatem per sacerdotem aut prophetam. Ex. XVIII. 15. Jud. XX. 18. 23. 26. 27. I. Sam. IX. 9. XIV. 37. XXII. 10. 13. 15. XXIII. 3. 4. II. Sam. II. 1.
- (i) Ita video ratiocinari etiam JO. HENR. MAJUM Patrem, in Exercitationibus philologicis & exegeticis T. I. p. 156. sq.
- (k) Vide de excelsis post legem, Jud. VI. 26. I. Reg. III. 2. GROTIUM ad I. Sam. IX. 13. ABBARNELEM & RALBAG ad I. Reg. III. 3. RE-LANDUM Antiqu. Sacr. P. I. c. 3. §. 8. 9.
- (l) Genes. IX. 4. Levit. III. 17. XVII. 10. 11. 14. XIX. 26. Deut. XII. 23. XV. 23.

enim destinavi sanguinem, velut expiationem pro anima vestra. Nam quia pro vita & sanguine suo, vitam sanguinemque victimæ, ad sacram Dei aram effundere consueverant homines, sanctitas quædam conciliabatur sanguini effundendo, ut ab ejus usu quotidiano & profano sibi temperarent (m). Eadem redditur ratio adipis non comedendi, perinde ut sanguinis: *omnis enim adeps Domini est: atque hoc perpetuum esto apud posteros institutum, ubicunque commorabimini, ut ab adipe juxta & sanguine abstineatis.* Nimirum & adeps reticuli, tum & adharens renibus, hepatis & intestinis, cremabatur in ara Dei, etiamsi reliqua caro ab hominibus consumeretur. Unde fieri potest, non obstante Mosis silentio, ut mos cum priori ex eadem ratione pendens, non minus fuerit antiquæ consuetudinis. Singularem habet rationem institutum illud, quod nervum coxendicis ex solidis sacrificiis eximebant Israelitæ, nec ipsi ex aliis animalibus edebant: quoniam illam corporis partem luctanti Jacobo divinitus tactam & sacram existimabant. Qua occasione licet at annotare, quod de perpetua hac Israelitarum consuetudine scriptor sacer statim tradat in narratione luctæ Jacobi, sed eam in legum recensione prætereat: vel quod legis formam nunquam nacta sit, vel quod supervacaneum videretur ea de re præcipere, quæ jam usu antiquo radicata esset: quem ad modum nec Turcæ in Corano ad circumsectionem præputii adiunguntur, & eam tamen ex atiquissima Arabum consuetudine sancte servant (n). Lex de Heterogeneis quæ in Levitico reperitur, vetat non tantum semina diversa uno in agro serenda, sed

- (m) Singularis est sententia JURIEI, omnem macstationem animalium, etiam quæ cibi gratia fiebat, sacrificii rationem habuisse, ideoque sanguinem effusum & non gustatum, imo sparsum etiam a sacerdote ad altare. Vide ejus Historie Critique des dogmes &c. P. I. c. 12. p. 84. seq. & Lev. XVII. 3. fq. 10. coll. Deut. XII. 21.
- (n) De nervo coxendicis vid. Genes. XXXII. 32. De circumsectione apud Turcas observat Ludov. MARACCIUS in Prodomo ad refutationem Alcorani P. IV. p. 251. ne nomen quidem ejus in Alcorano reperiri, tantum abesse ut præcipiatur; & tamen constanter servari a Turcis,

fed & adulteria animalium, imo arborum quoque ut Judæis placet, sive coitus diversi generis animalium & insitiones arborum diversi generis. Atque hæc posteriora Judæi ad jus Noachidarum vel naturæ referunt, & antiquissimæ consuetudinis fuisse dicunt: (o) quod de adulteriis animalium facile crediderim, cum ad mundorum immundorumque vetus discrimen referri debere videatur.

§. XXVI.

Sed & graviora quædam ad cultum sacrificiorum re- *Circum-*
 motiore nexu pertinent. Nam ut præputiati lege Mosaica ad *sectio-*
 aram Dei & costum Israëitarum non admittebantur, sed exci- *Profely-*
 debant juribus nationis: sic communis jam omnium Israëita- *ti.*
 rum Parens Abrahamus jussu divino instituerat, ut omnes ma-
 res liberi non tantum ab ipso nati aut nascendi circumsecto
 præputio secernerentur ab aliis nationibus, & purioris religio-
 nis fidem cærimoniasque hoc pacto in se susciperent, sed ut
 idem facerent servi & vernæ & argento emti (p). Quo ipso
 manifestum est, profelytos quos vocant justitiæ ante legem
 dudum fuisse, quem ad modum & servi postea profelyti facti
 sunt, sic ut peregrinorum seu profelytorum nomine servi in lege
 E 3 veniant,

(o) Vide SELDENUM in J. N. & G. Lib. VII. c. 3. & MAIMONIDEM
 de Regibus. e. X. §. 6.

(p) Vide Exod. IV. 25. XII. 44. 48. Lev. XII. 3. Circumsectionis ne-
 glectus pœnam excidii meretur ex sententiâ Judæorum. *Kerithuth.*
 I. I. quod idem est ac juribus civis Hebræi excidere, ut recte ex-
 plicat CLERICUS ad Genf. XVII. 14. provocans ad illud in fragmen-
 tis Petronii:

*Ni tamen & ferro succiderit inguinis oram,
 Exemtus populo Grajam migrabit ad urbem.*

Conf. & PERIZONIUM in Triade Diff. p. 41. sqq. Præter ordinem
 vero factum est, quod ad 1. Cor. VII. 18. JO. LIGHTFOOTUS
 scribit, sacerdotes aliquando præputium adhuc habentes ad aram ad-
 missos esse Eadem loquendi ratio, *excinditur e gente sua* reperit
 Gen. XVII. 14. statuta Abrahami posteris circumsectionem ne-
 gligentibus, quasi non habendis pro filiis Abrahami.

veniant, sicut Iosephus dudum agnovit (q): Fieri etiam potest, ut servi illi profelyti olim non aliter ut post legem additis sacrificiis & lotionibus reciperentur. Lotiones enim, velut genus lustrationis ad rem sacram peragendam, & velut signum superstitionis gentilis deponendæ, adhibitas fuisse, Jacobi jam exemplo supra edocti sumus.

§. XXVII.

*Reliquæ
cerimonia
sunt
minoris
momenti.*

Atque hæc sunt cæremoniæ legesque sacre Mosis ætate priores, quas præcipuam partem subsecuti cultus Mosaici constituere dixi. Patet enim omnia hæc & singula esse signa, quæ homines ad poenitentiam, modestiam, fidem, spem, charitatem, puritatemque & sanctitatem vitæ excitare apta erant. Quæ si quis neget ad Israelitas perpetua traditione majorum descendisse, ipsum Mosis testimonium in dubium vocet necessè est. Neque video, cur ubi illa apud ceteras quoque gentes invaluisse recentiorum scriptorum auctoritate invenimus, eorum originem magis apud profanas nationes quam Israelitas quæramus. Jam confer si placet pleraque ex reliquis, annon ad ornamenta potius & decorum religionis spectent? tabernaculi v. g. apparatus, asseres, perticas, columnas, vela, tegumenta, aram ejusque cornua, pelvim, mensam, candelabrum, tum & vestes sacerdotum vario colore distinctas itemque lineas, reliqua hujus generis. In quibus si quid forte deprehendatur, quod ad imitationem Ægyptiorum aliarumve gentium sit constitutum, nihil hoc pacto religionis ipsius sanctitati deteri putarim. Nam qui in minutiis ejusmodi, v. g. candelabri figura, mologranatis, floribus, in ratione pallii, tunnicæ, cidaris Pontificis, divina mysteria typosque quarunt, haud scio

- (q) Profelyti justitiæ ad exemplum servorum Abrahami, & expresso mandato Mosis Exod. XII. 44. debebant circumcidi. Unde γη Deut. XXIX. 11. explicatur per eos qui ligna cædunt & aquam hauriunt. LXX. ὁ σαρκὸς ἄλυτος ὁ ὡς μέση τῆς περιβαλλῆς ὑμῶν ἀπὸ τοῦ ἐξολοκώσεως ὑμῶν καὶ ἵνα ὑδραφόρησεν ὑμῶν. De Iosepho idem observante vid. LUD. COMPIEGNE ad Maimonidis Hilcoth Corban Pesach c. V. §. 5.

scio an dignitati & gravitati religionis recte consulant: quam non nego, posse & a rebus ejusmodi, perinde ut ab obviis in natura, figuras orationis & translatum dicendi genus quasi mutuo sumi.

CAPUT V.
DE LEGE CIVILI ANTE
MOSEN.

§. XXVIII.

Quod rerum civilium non adeo multas in rebus gestis pri- *Legum*
seorum Hebræorum deprehendimus, partim inde deri- *civilium*
vandum cenſeo, quia scriptori ſacro non præbuit ſe tam fre- *Mofis*
quens occasio eas commemorandi: partim quia ipſum anti- *non pla-*
quius vivendi genus ſeparatis circumſcriptum familiis, plenam *ne nulla*
rationem rei civilis & publicæ non admittebat. Neque tamen *ante Mo-*
ſunt omnino nulla quæ ex familiis ampliffimis majorum propa- *ſen ve-*
gata ad poſteros in ſtatu civili Iſraelitarum ſervari potuerunt. *ſigia.*
Nolo jam de Jobo dicere, qui in urbe magistratum tenuit, (r)
ne ab Hebræorum majoribus divagari videar. Sed & Abra-
hamo præter ancillas fuere ſervi trecenti, & amplius, domi
nati, qui omnes hæreditate tranſierunt ad Iſaacum & forte
aukti ſunt: tum & Jacobus præter fervorum multitudinem
habuit complures liberos, atque ex his nepotes (s). Unde
intelligitur, familias ejusmodi plurimis tentoriis velut in pago
aut urbe junctim habitaffe, patri familias velut ſupremo magi-
ſtratui ſubjectas: ut jam reipublicæ juſtæ ſpeciem referrent,
& cum regulis ac principibus, quales tunc erant, numero ci-
vium

(r) Non uno in loco ſibi Jobus Principatum in urbe ſua tribuit, vide
inprimis c. XXIX. 7 - 17.

(s) De Abrahamo vide Genef. XIV. 14. de Iſaaco, Gen. XXI. 10. XXV. 5.
de Jacobo, Genef. XXX. 43. XXXVI. 7.

vium viribusque contendere, neque adeo legibus & statutis patrum familias carere possent. Cum his Mosaica statuta conferens quæ ad Rempublicam spectare creduntur, video, quædam esse ejus generis, ut juris tantum & status naturalis urgeant officia. De quibus haud facile quisquam dubitabit, quin eadem Patribus velut viris justis & æquis nota pariter & observata fuerint, quæ Moses præcepit: scilicet ut neminem læderent, suum cuique tribuerent, promissis & jurijurando starent; in permutatione, emtione venditione, sponfione, pignore & reliquis contractibus fidem æquumque servarent (t). Sed ad nostrum institutum magis spectant leges civiles proprie dictæ, quæ societatem civilem & minores societates ex quibus civitas componitur supponunt, aut certe sanctionem pœnæ legibus naturæ adjiciunt: in quibus ipsis spero me vestigia non plane nulla antiquæ consuetudinis demonstraturum.

§. XXIX.

*Matri-
monia
ante &
post Mo-
sen con-
ferun-
tur.*

Componitur civitas primum ex conjugum societatibus, ut ideo certis legibus matrimonia adstringi in republica necesse sit. Moses quidem cavet legibus, ne Hebræus nisi cum Hebræa temere iniret matrimonium, extratione satis nota. Sed nihil magis etiam exemplo priscorum providit Abrahamus & Isâacus, quam ne filii cum exteris contraherent ejusmodi societatem; & Jacobi filii tum demum in connubia cum Sichemitis consensuros se dicunt, si omnes masculi circumfessionem susceperint (u). Moses non vetuit sed permisit potius, plures ducere uxores. Duxit vero & complures Jacobus: quod qua

(t) Jure jurando firmatas esse promissiones & pacta legitur passim: Gen. XIV. 22. XXI. 23. seqq. XXIV. 3. seqq. XXV. 28. 33. XXVI. 31. XXXI. 53. XLVII. 31. Permutationem invenio Gen. XXI. 27. 30. emtione & venditionem XXIII. 15. 17. sponfionem XLIII. 8. 9. XLIV. pignus XXXVIII. 17. 18. 20. ut alios contractus innominatos taceam.

(u) Conjugia cum gentibus interdicta Deut. VII. 3. 4. coll. Efr. X. 2. seqq. idem caverunt pii majores Gen VI. 2. XXIV. 3. seqq. XXVII. 46. XXVIII. 6. 8. 9. XXXIV. 14. 17.

qua ratione vel excusari vel defendi posse videatur, jam supra demonstravi (x). Ex ejusmodi conjugii jure sequebantur & pellices inter Israelitas usitatae, exemplo majorum (y). Duae sorores habere simul in matrimonio, vetitum constitutione Moisaica credunt Judaei Rabbanitae: nimirum Israelitae prohibendi erant ea re, ne licere sibi crederent quod Israel admiserat (z). Divortia toleravit Moses, sed praecuntibus Patribus (a). Frater defuncti fratris viduam ducere tenebatur, avita scilicet consuetudine (b); imo fieri potest ut mos exuendi calcei, si quis nollet fratris adire haereditatem, pariter antiquissimam habeat originem (c). Gradus certi consanguinitatis & affinitatis

F

- (x) Polygamiam permisisse Mosen, apparet ex Deut. XXI. 15. sqq. exemplo scilicet veterum, in primis Jacobi, imo omnium fere totius Asiae populorum. Unde & factum, ut constituta Republica non tantum principes & reges quasi ad magnificentiam pariter ac voluptatem plures haberent uxores, Judic. VIII. 30. I. Sam. XXV. 43. XXVII. 3. II. Sam. V. 13. XII. 8. I. Reg. XI. 3. I. Chr. XI. 21. sed & privati I. Sam. I. 2. I. Chr. IV. 5. Confer quae dixi §. XV.
- (y) Pellices memorantur Judic. VIII. 31. XIX. 1 sqq. II. Sam. III. 7. V. 13. I. Reg. XI. 3. I. Chr. II. 46. 48. III. 9. VIII. 14. II. Chr. XI. 21. De majoribus Hebraeorum pellices habentibus vide Gen. XVI. 2. XXV. 1. coll. 6. XXII. 24. XXXVI. 12. XLVI. 10.
- (z) Mosis verba Levit. XVIII. 18. אל אחתה לא תהיה לא אשה de quacunque alia uxore praeter unam non ducenda interpretantur Karaitae, quasi Polygamia omnis prohibeatur. Sed Rabbanitae rectius fororem uxoris adhuc viventis tantum ducere illicitum credunt, mortuae non item. Vide SELDENUM de J. N. & G. L. V. c. 6. 10. & THEOD. HAKSPANIUM in sylloge Disputationum p. 43. sqq.
- (a) De divortio agitur Deut. XXIV. 1-4. coll. Mal. II. 16. Sed jam ante Hagarum dimissam ab Abrahamo constat. Genes. XXI. 10. sqq.
- (b) Leviri officium habetur Deut. XXV. 5. sq. Ante legem idem factum legitur Genes. XXXVIII. 6. sqq. vide dicta §. I.
- (c) Ruth. IV. 7. dicitur - *Fieri autem consueverat dudum inter Israelitas, cum in vindicatione rei, tum in permutatione, ut ad confirmandum actum alter exueret calceum dareique alteri.* Ad haec verba Vir summus JO. JAC. RAMBACH in notis uberioribus ad libellum Ruthae, ex recensione D. Jo. Henr. Michaelis : לפניך
antea,

nitatis, qui maritandi non fuerunt lege Mosaica, quanquam non adeo stricte observati fuerint antea, videntur tamen cum ipsa nationis incremento sapientissimis ex rationibus evitati esse: Certe Moses his interdicens, Ægyptiorum quidem & Cananæorum consuetudinem contrariam, non vero ipsorum Israelitarum veterem morem jam forte deponendum commemorat (d). Ex his vero omnibus apparet, societatem conjugiorum in republica Hebræorum, aut nihil, aut parum certe, ab antiquitatis exemplo deflexisse.

§. XXX.

Societas paterna utrinque eadem fere ratio.

Intercedit alia societas inter parentes & liberos. Ubi quidem de cura alendi & educandi prolem nihil est quod hoc loco dicamus, quoniam utraque extra societatem civilem pariter obtinet. Sed hoc singulare fuit civitati ejusdem nationis, quod qui legitimi haberentur liberi, jure & privilegiis civitatis & nationis gavisuri, referrentur in tabulas genealogicas, ceterorum nomina vel non annotarentur, vel delerentur, quæ erat poena excidii *Kereth* dicta. At enim vero jam Abrahami tempore institutum fuerat, ut qui præputium non ampu-

antea, s. olim, i. e. mos a multis jam seculis receptus. Deut II, 10. 12. 20. Jos. XIV. 15. Neh. XIII. 5. הנאלה על super vindicatione, vel in vindictis. v. 6. Schmid. Sumitur hic speciatim de modo alienandi per venditionem, ut bene adnotat R. Sal. quæ vel simplex erat, vel cum matrimonio uxoris propinqui connexa, ut h. l. Equidem non per omnia contulerim hanc historiam cum lege Mosis Deut XXV. 9. non ignarus eorum quæ de discrimine utriusque casus monuit Venerandus JO. GOTTLÖB CARPZOVIVS in Diff. de Discalceatione religiosa p. 191. sqq. Attamen in eo conveniunt, quod extrahens calcem debuisset de jure ducere uxorem propinquam Num. XXXVI. 8. eique in porta seu confessu judicium renunciavit extracto calcæo. Sed dum Ruthæ historia hic nullam legis Mosaicæ injicit mentionem, verum ad consuetudinem antiquissimam Israelitarum provocat: indicio est, morem extrahendi calcæi in tali casu Mosis lege antiquiorem haberi.

(d) Vide Levit. XVIII, 3. 4.

amputassent, jure nationis privarentur: & vix dubitandum est, fuisse ab illa certe atate *Siphre toledoth* sive indices genuinorum filiorum Abrahæ, qui postea historiae populi Israelitici sint inserti (e). Quemadmodum vero jus civitatis Hebræorum cum certis in qualibet familia possessionibus conjunctum erat, ita ex eodem fonte manavit jus filii, qui a leviro nomine fratris defuncti susceptus erat ex vidua, ut ille pro filio defuncti civiliter haberetur & in bona ejus succederet: quod ipsum jam sub initium hujus Dissertationis ante professionem in Ægyptum inter Jacobi liberos obtinuisse ostendimus. Ceterum res nota est, filio natu maximo lege Mosaica tributam esse duplicem partem hæreditatis: cujus generis prerogativam jam ante legem maximis natu datam non immerito arbitrantur Judæi, quia quod jure debebatur Rubeni concessum Josepho fit, cujus scilicet posterius duarum trium possessiones adepti sunt, ex voluntate Jacobi (f). Jam qui cogitat, Josephum ex Rahele magis amata, Rubenem ex Lea minus amata natum fuisse, mecum forte judicabit, Mosen cavere voluisse ne hoc ad imitationem traheretur, quando in Deuteronomio ve-

F 2

tat

- (e) Moses sæpius censum populi habuit secundum tribus & familias; neque tamen id videtur fieri potuisse sine capitibus familiarum, quorum & frequens est hac occasione mentio: imo fieri non potuisset, ut singuli in tanta multitudine, sub exitum ex Ægypto demum, referrentur ad certum genus, nisi jam per omne tempus commorationis in Ægypto capita familiarum sollicita cura invigilassent, ut qui, & quibus parentibus, & quomodo nascerentur, scriptis tabulis proderetur memoria. Hæc cura patrum proficiscebatur maxime ex promissionibus Abrahamo ejusque semini datis, unde circumfessionem non tantum a reliquis distinguendi erant posterius, sed & nomina annotanda. Accedebat postea testamentum Jacobi, quo cuique suum, Levitis nihil, Josepho duplex portio assignabatur.
- (f) Duplex portio maximi natu diserte traditur Dent. XXI. 17. לר ח לו כי הוא ראשית אנו לו ubi notanda verba quæ adduntur לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הכרה Gen. XLIX. 3. ראובן כברי אתה כחי וראשית אנו לך Ut adeo duplex portio, quam Josephi liberis a se adoptatis vindicavit Jacobus Gen. XLVIII. 5. 6. illa sit, quæ Rubeni jure primorum natu debebatur. I. Chr. V. 1.

tat filium uxoris minus amatae, si prior natu sit, jure hoc privare, idque in alterum filium minorem ex magis amata uxore susceptum transferre (g). Quod indicio est, non ignarum fuisse Legislatorem, quam tenax institutorum avitorum sit natio. Quid pellicum liberis factum sit post legem, non reperio; neque tamen dubitare fas est, lege expressa deficiente, Abrahami exemplum secutos esse Israelitas, hoc est, ut pellicum liberos ab heriscendo patrimonio excluderent. Certe Jephtha natus ex aliena uxore solenni ritu non ducta, hereditate paterna arceatur a liberis uxoris legitimae (h).

§. XXXI.

*Herilis
societa-
tis con-
venien-
tia.*

Ergo nec liberorum conditionem lex Mosaica aut reipublicae status magnopere mutavit. De herili societate nunc porro videamus. Homines antiquitus in commercio fuerunt in Asia; unde non tantum lex saepenumero de servis aere emittis loquitur, sed & Abrahamo, Isaac & Jacobo tales fuisse historia docet. Hi vero si exteri essent, mancipiorum nomine ad dies vitae manebant in servitute, & velut res propria vendi iterum, dono dari, atque ad haeredes transire poterant: imo liberi etiam mancipiorum domi nati, haud meliore fuerunt conditione. Sic & Abrahamus atque Lothus ex Syria in Canaanam discedentes, magnam mancipiorum multitudinem habuerunt, emtam ex Syris; quae gens olim servituti nata credebatur, & ex qua Tyrii quoque & Sidonii servos emebant. Quare & Jacobus ex Mesopotamia sive Syria interamni redux servis & ancillis abundabat. Alios servos etiam dono datos ab Abimelecho nactus est Abrahamus, & forte Esavo fratri Jacobus cum grege & armentis etiam illos qui agebant pecus dono

(g) Locus est Deut. XXI. 15. *Si quis duas habeat uxores, alteram magis, alteram minus amatam, & ex hac fuerit maximus natu: tum ubi suarum facultatum possessionem filius volet tradere, non poterit dilectioris uxoris filium, praeterito filio natu maximo minus dilecti, juribus primogeniti donare. &c.*

(h) Vid. Judic. XI. 1. 2. & ibi Clericum.

dono concessit. Plures domi nati Abrahamo tribuuntur. Neque dubium est, quin Isaacus Abrahami ex asse hæres etiam parentis mancipia nactus sit, dividenda postmodum inter Esavum & Jacobum (i). Hos vero servos extraneos profelytos factos, eumque morem etiam in republica Hebræorum lege Mosaica servatum esse jam supra monuimus (k). Mitior erat ex eadem lege servitus Hebræorum, qui se forte in extrema paupertate in servitutem addixerant: hi enim septimo anno in libertatem pristinam restituebantur. Cujus quidem ritus videor mihi vestigia invenisse in servitute Jacobi, qui primum septem annos pro altera filiarum, septem alios pro altera, septem forte & pro pecore serviit Labano. Nec enim, nisi spatium hoc servituti fixum & solenne fuisset, video cur ad septenos potius quam pauciores annos ad servilem conditionem descenderit Jacobus (l). En iterum herilis societatis ante & post Mosén magnam similitudinem.

§. XXXII.

Respublica Hebræorum ex his societatibus minoribus *Respubl.* conflata pro diversa ætate varia admodum fuit: Unde non *Hebr.* mirum est Mosén ipsum hoc prævidentem haud multa de re- *retinuit* publicæ forma & legibus præcipere: sed temporibus & con- *quadam* *ex fami-*

F 3

liarum
consue-
tudine.

(i) Servi Abrahami & Jacobi ex Syria argento emti Gen. XII. 5. & XXXII. 5. ad quem locum CLERICUS de Syris servituti natis copiosius agit. Servi dono dati Abrahamo & forte Esavo, quos Nethinim dixeris Gen. XII. 16. XX. 14. Servi domi nati Abrahamo Genes. XIV. 14. De hæreditate Isaac Gen. XXV. 5. coll. XXXVI. 6. De servis autem Hebræorum post legem Mosaicam evolere juvabit JO. CASIM. MIEGII eruditum libellum, constitutiones servi Hebræi. Herborn 1735. in 8. vide imprimis Levit. XXV. 44. 46.

(k) Profelyti servi Exod. XII. 44. Lev. XXII. 11. exemplo Abrahami. Gen. XVII. 23. 27.

(l) De servis Hebræis qui se vendiderunt agitur Exod. XXI. 2. sqq. Levit. XXV. 39. sqq. Deut. XV. 12. sqq. Jerem. XXXIV. 14. מקץ שבע שנים dimittendus servus. Sed & septenos annos servisse Jacobum Labano, pater ex Gen. XXX. 18. 27. coll. XXXI. 41.

filii posterioris ætatis relinquere, velintne aliquando regio subesse imperio, an antiqua frui libertate; addere statutis civilibus, aut demere, aut denique ea mutare (m). Id certum videtur, Theocratiam, quæ in qualibet reipublicæ forma, atque in primis sub Mose fuit, in patrum jam familiis cœpisse (n). Nam ut Moses nutu maxime divino de loco in locum migrare jussit populum, ceteraque omnia ex Dei arbitrio instituit: sic patres eodem jubente Deo modo ex Chaldæa in Cananæam, modo ex hac in Philistæam, Aegyptum, Mesopotamiam, commigrarunt, & familiam ad circumsecutionem, lustrationes, sacraque faciunda adhortati sunt. Fuit ceteroquin summa rerum & vivo Mose, & diu post ejus ætatem, penes seniores populi & patres familiarum, ita ut sine communi Rege & Principe, separatis pagis oppidisque habitarent; quod quam sit veteri Patriarcharum vitæ consimile, nemo non intelligit (o). Potestas vero patrum familias tanta jam ante Mosén, ut iudicibus & Regibus serioris ævi haud multo major tribuenda videatur. Illi enim & cum exteris bella gesserunt, fœderaque sanciverunt, & familiam rexerunt, judicarunt, atque in delinquentes pœnas capitis statuerunt. Nota est Abrahami in Tetrapolitanos expeditio, ejusdemque & Isâaci cum Rege Gerar fœdus: nota liberorum Jacobi in Sichemitas favitia, & fœderis

(m) Regis electio non præcepta a Mose, ut Judæi arbitrantur, sed libera Deut XVII. 14 sqq. Quamquam vero nec addere quicquam nec demere legi vetet Moses, tamen per se apparet, hæc pro rerum ipsarum conditione intelligi debere, & in iis quæ ex mutabili temporum conditione pendunt multa addita vel mutata esse v. g. a Davide, Salomone &c.

(n) Theocratiam per regiam dignitatem non sublatam esse, erudite ostendit BUDDÆUS Hist. Eceles. T. II. p. 267. 19 Sed quid obstat, cur & ante rempublicam constitutum jam in familiis istis virorum sanctorum Theocratiam fuisse dicamus, cum nihil temere magni momenti præcepisse legantur patres familias sua auctoritate, sed divinum mandatum referentes.

(o) Judices enim per intervalla tantum ad liberandum populum excitatos esse constat; unde sæpius dicitur nullus fuisse Rex in Israele. Jud. II. 19. XVII. 6. XVIII. 1. XXI. 5.

deris per simulationem initi violatio: nota rursus supplicia, quæ homicidio, scortationi & adulterio, tum & præputio proposituerunt Noachus, Judah, Abrahamus; a Mose deinceps partim servata, partim aucta (p). Quin & vindicem sanguinis videtur Legislator ex veteri consuetudine in republica sua admisisse, siquidem & Cainus vindicem sanguinis metuisse legitur (q). Taceo alios ritus ex antiquitate servatos, quavis nunquam lege ulla præceptos, v. g. quod nuptias per septiduum celebrarint, quod in luctu lacerarint vestes, quod mortuos non combustos neque unctos sepeliverint, quod fœdera conciliaverint cæsa victima (r): quæ singula ut obiter in rebus gestis patrum occurrunt, ita perpetuo usu sequentium ætatum posteritati commendata deprehenduntur.

G

CAPIT

- (p) Homicidii pœna capitalis Gen. IX. 6. quod servatum a Mose; unde index sanguinis, Exod XXI. 12. Num. XXXV. 16 sqq. & si homicida ignoraretur, vitula ejus loco decollanda Deut. XXI. Scortationi, vel si mavis adulterio Thamaræ desponsatæ, ignis supplicium statuit Judas Genes. XXXVIII. 24. Sicut & Moses morte multandum censuit adulterium Levit. XX. 10. Deut. XXII. 22. & sacerdotis filiam scortantem igni damnandam Levit. XXI. 9. Abrahamus excindie natione voluit omnes qui circumcisi non essent, Genes XVII. 14. Quod idem convenire legi Mosaicæ jam supra ostendi; nemo certe nisi circumcissus ad ullum actum religionis Hebræorum admittebatur; contra qui circumcissus erat eo ipso totam legem in se suscepisse putabatur, habebaturque pro Judæo. Unde LXX. illud Estheræ VIII. 17. *יהודים* *Judei scebant*, recte interpretantur *περιττωμενο*.
- (q) Gen. IV. 14. 15. *Occidet me quisquis invenerit*. Invenire autem tunc Cainum nemo poterat, nisi arcto sanguinis nexu cum occiso Abele conjunctus.
- (r) Nuptias per septem dies celebravit Jacobus Genes. XIX. 27. 28. Sic & Simson Jud. XIV. 12. Laceratio vestium invenitur Gen. XXXVII. 29. 34. XLIV. 13. quod factum esse sæpius in luctu post Mosen non indiget probatione. Sepultura mortuorum describitur Gen. XXIII. 4. 6. 19. XXV. 9. 10. XXXV. 19. 20. 29. consimilis sepultura sequentium temporum. Nam de Jacobo & Josepho ad morem Aegyptium conditis Genes L. 2. 3. 26. alia est ratio. In fœderibus animalia maciata dissecabantur, inter quorum partes transire pacifcentes solebant Jer. XXXIV. 18. 19. quem morem antiquissimum fuisse & Abrahami jam temporibus usitatum, ex Gen. XV. 9. sqq. apparet.

CAPUT VI.

PLURES FORTE RITUS MO-
SAICOS ANTE MOSEN FUISSE.

§. XXXIII.

*Mosen
non
omnes
patrum
ritus
commem-
orasse.*

Ex disputatis clarum credo erit, nihil temere esse prisorum rituum, quod a Mose sit abrogatum, aut ipso tempore abierit in desuetudinem; imo ipsa hæc vel in transitu memorata veterum instituta partem præcipuam legum Mosaicarum cujuscunque generis constituere. Jam cogitandum est, quam fortuito & per occasionem tantum plerorumque mentio in rebus gestis patrum injiciatur. Nam nisi eluvionem v. g. orbis terrarum describere datum fuisse, discrimen aliquod animalium mundorum & immundorum fuisse ignoraremus, & nisi Judæ cum Thamara incestum memoriæ visum fuisset prodere, forte leviratus legem cum Mose demum natam crederemus. Scilicet hoc mihi dari postulo, non fuisse scriptoris sacri scopum, ut omnes & singulos ritus, caerimonias & leges majorum ex instituto enarraret, quum eam recensionem corpori juris in constituta republica solenniter promulgato reservasset. Quicquid igitur Mose cum filo perpetuæ ad sua tempora historiæ nullo nexu necessario conjunctum esse intellexit, id omne, præsertim brevitati studens, debuit prætereire. Igitur proclive est judicatu, plures longe Sinaiticas leges potuisse antiquam habere originem, quam propterea tantum hodie non licet tam clare ostendere, quoniam pro scopo scriptoris sacri & brevitate stili nulla se præbuit eas inspergendi occasio. Sed & recogitanti mihi historiam primæ ætatis, in mentem venit observare, quam paucorum rituum prima institutio adjiciatur, cum pleraque sic obiter & sine præfatione attingantur, ut quando aut quare cœperint sis incertus. Unde consequens est, si stilum Mosis recte perpendimus, ejusmodi rituum primam originem iis temporibus generatim non satis tuto adstringi, ubi prima Mosis occasio nata est eorum nominandorum.

§. XXXIV.

§. XXXIV.

Generale mihi argumentum, quod plures leges Mosaicæ ante Mosen exstiterint, inde suppeditatur, quia sub fœdere antiquo una semper eademque ratio fuit & œconomia salutis, non tantum quoad interiora religionis, de quibus Petrus loquitur, cum sub novo fœdere consimili modo nos salvari ait ut patres (s); sed & quoad exteriores caremonias. Nec enim plures fœderis divini formulas norunt sacrae literae præter duas, sic ut omnes qui sub veteri fœdere fuerunt etiam sub pædago legis fuerint usque ad Christum (t), sive illa scripta & palam promulgata fuerit, sive ore tantum & exemplis tradita. Nam multoties & multifaria ratione Deus patribus locutus dicitur per Prophetas, unde obsequium præstantes eorum effatis, jam inde ab Adamo & Abele omnem cultum divinum fide peregerunt (u); atque hinc sequentes viri sancti, qui ad inanes superstitiones reliquarum nationum abripi se non patiebantur, Deum Patrum suorum laudabant (x), hoc est, non modo eundem verum Deum, quocumque tandem nomine appellatum, sed & eodem puro cultu invocatum. Fuerunt sane nonnulla subinde recentius instituta, sic ut circumfessionem v. g. patribus ante Abrahamum, & Paschatos sacrificium, iis qui ante Mosen vixerunt, tribuere nequeamus. Sed quoniam hæc singularia quædam Dei beneficia in memoriam revocant, quibus posteri Abrahami a ceteris nationibus barbaris & superstitionis segregati, & ex Aegypcia servitute liberati erant: non magis potuerunt prius instituti, quam Encæniam ante conditum templum, aut dies Purim ante Estheræ tempora; neque adeo obstant ejusmodi ritus, quominus reliquos, quatenus ad omnes spectare poterant, originis antiquissimæ fuisse dicamus.

G 2

§. XXXV.

(s) Vid. Actor. XV. 11.

(t) Galat. IV. 2. 3.

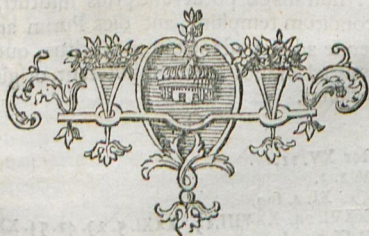
(u) Hebr. I. c. XI. 4. sqq.

(x) Genes. XXVI. 24. XXVIII. 13. XXXI. 5. 29. 42. 53. XXXII. 9. XLVI. 1. 3. XLIX. 24. L. 17.

*Abrahamum,
velut
patrem
fidelium,
totam
legem
habuisse.*

Memorable in primis mihi visum est, quod Abrahamus non tantum pater communis omnium fidelium habitus semper est ab Hebraeis, sed etiam quod illi totum quasi corpus legum divinarum traditum dicitur in sacris literis. Locus est in Capite sexto & vicelimo Geneleos: *propterea quod dictis meis audiens fuit Abraham, & observavit cultum meum, præcepta mea, statuta mea & leges meas (y)*. Quamquam enim vocabulis quæ hic leguntur Hebraicis non præcisè distinctionem in leges morales, caremoniales & forenses innui supra indicaverim; tamen eadem præter modum cumulata & multitudinem & varietatem legum divinarum, vel ut aptius dicam, quicquid ullo legis divinæ nomine venire potest, significant. Verum si ea respiciamus, quæ Moses mandata Abrahamo refert, præter unam circumsecionem tum demum recens institutam invenimus nihil. Quanam igitur sunt reliqua tam multa tamque varia? Scilicet, ut ex alio loco colligitur, quæ Abrahamus revelata sibi denuo sua commendatione ad posteros, adeoque & ad ipsum Mosè, transmisit; ut qui ea distinctè & sigillatim recensita velit legere, scriptam legem Mosi adire debeat, quæ literis jam & tabulis duraturis ad seram ætatem propagavit, quæ Abrahamus & ante eum primi homines sancti voce tantum & monitis atque exemplis induxerant.

(y) Genes. XXVI. §. coll. XVIII. 19.

Na auch ich verspür in mir jetzt die Kraft erfreuter Triebe,
Hier ermuntert mich die Pflicht, dorten lockt die Freundschafts-
Liebe ;

O ! wer bleibt wol unempfindlich ? wer stimmt nicht dem Wünschen bey,
Derer, die bey Deinem Glücke, Dich, Freund, ohne Schmeicheley
Dich und Deinen edlen Fleiß und Dein eifriges Bestreben,
Nach der Wahrheit tiefsten Grund, heute voller Lust erheben.
Heute, da der schönste Vorzug Dein so reifes Wissen kröhnt,
Heute, da Du von der Weisheit, nach der Du Dich stets gesehnt,
Schon die reifsten Früchte zeigst : Früchte, die auf späte Zeiten
Dir gewiß Ruhm, Ehre, Glück und Vergnügen zubereiten.

Hiemit suchte dem geschickten Herrn Responden-
ten seine Hochachtung und Freundschaft zu
bezeugen

Deffen

ergebenster Diener

J. L. Boecker, Opp.
aus Strelitz.

Eheu

Fheurer Ziegra, dessen Eifer mir ein edles Beispiel bleibt,
Sieh, was Pflicht und Freundschaft fordert, und mein maffer Kiel
Dir schreibt,
Mit geneigten Blicken an: Denn wie könnt ich iso schweigen;
Da mich selbst Dein Ruhm erweckt, Dir mein' Ehrfurcht zu bezeugen.
Du betriffst, mein Freund, die Stufe, die zu höhern Ehren führt;
Du erlangest heut den Beifall, der Dir längstens schon gebührt;
Und läßt mich zugleich an Dir und in Deiner Handlung sehen
Wessen Spuren mein Gemüht ferner freudigst nachzugehen.
Ja mein Fleiß stellt Dein Exempel künftig sich zur Folge vor:
Denn Du leihst wahrer Weisheit jederzeit ein willigs Ohr;
Redlichkeit und Gottesfurcht siehet man Dir stets zur Seiten,
Die ein unermüdter Fleiß und Arbeitsamkeit begleiten.
Drum so fange heut mit Freuden und mit Ruhm und Ehre an,
Uns die rechte Art zu zeigen, wie die Wahrheit siegen kan;
Und ergöbte Dich forthin an dergleichen edlen Sachen,
Die den Trieb zur Nachahmung immer stärker bey mir machen.

Qualiacumque hæc Respondenti politicissimo Amico
suo dilectissimo, Lipsiam abiturienti offerre
& voluit & debuit

Gerhardus Henricus Schmid, Opp.
S. S. Theol. & A. A. L. L. Cultor.

Ein Beyspiel, edler Freund, bestätigt diese Lehre:
Der Fleiß bringt Wissenschaft; das Wissen Lob und Ehre.

J. G. Misler.

Sieh, werthgeschätzter Freund, hier meine Freundschafts-Pflicht,
Sieh meine Triebe an, nicht aber das Gedicht,
Denn dieses kan Dich nicht und Deinen Ruhm erheben,
Und Dir ein solches Lob, als Du verdienst, geben.
Wer Dich nur kennet, weiß, wie schön Dein Wissen sey.
Die Lehrer legen selbst das größte Lob Dir bey.
Nun zeigst Du öffentlich von Deinem Fleiße Proben:
Nun steigt auch Dein Ruhm, nun wird Dich jeder loben.
Die Tugend wird belohnt. So trifft auch dieses ein:
Dein Glück wird einsten fest, groß und vollkommen seyn.
Dich aber liebt und ehrt Dein Freund, der also dencket,
Und preist des Schicksals Schluß, weil's Dich ihm geschenket.

Christian Hartmann.

Dein Wis, geschickter Freund, Dein so gegründ'tes Wissen,
Und Dein erhab'ner Geist, befiehlt mir so zu schliessen!

Ist in der Blüthe schon ein Baum so ungemein,
Wie herrlich wird denn nicht die Frucht desselben seyn?

Johann Paul Wenzell.

AB: 153 137

ULB Halle 3
003 898 784

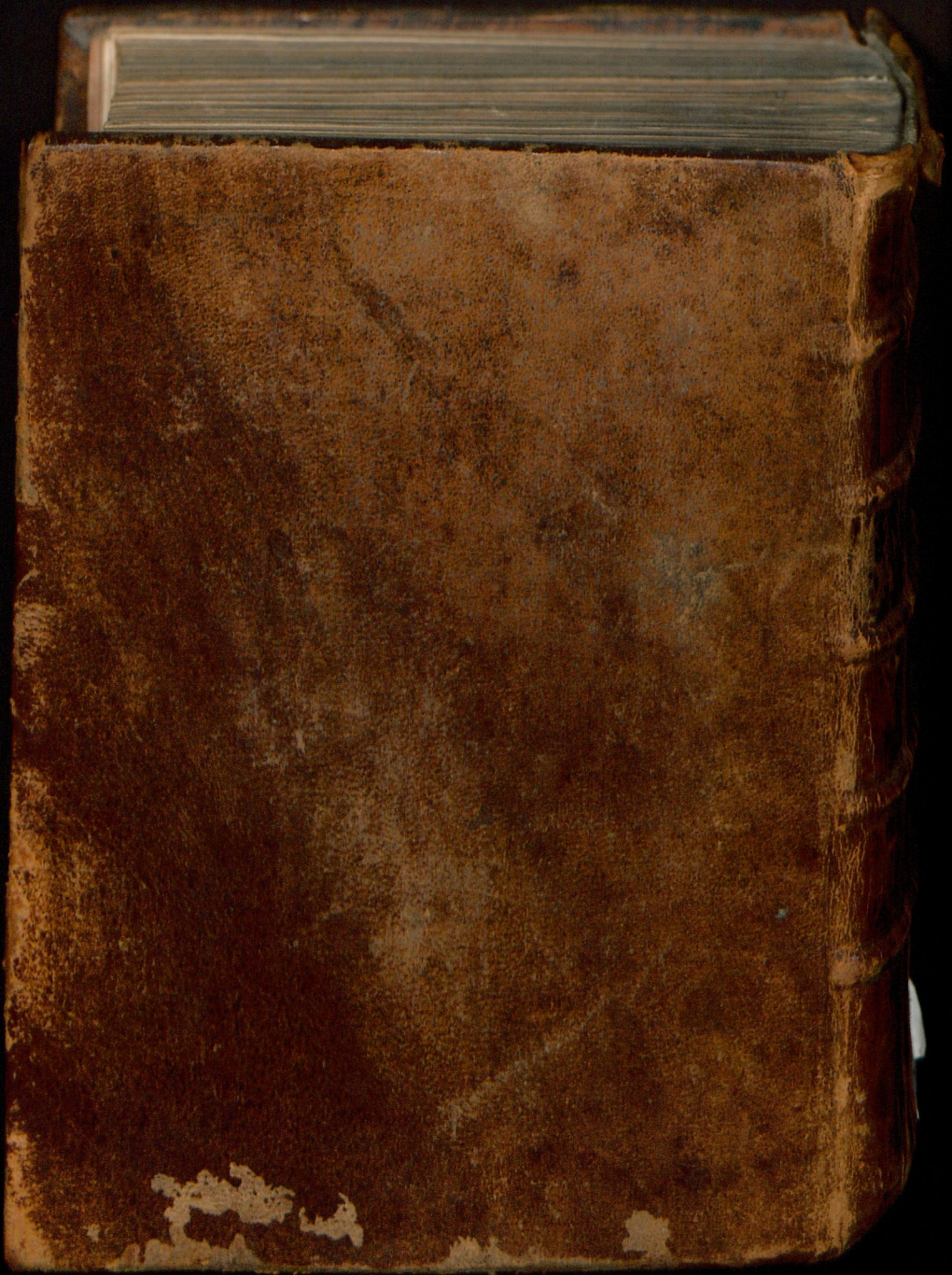
VD 18

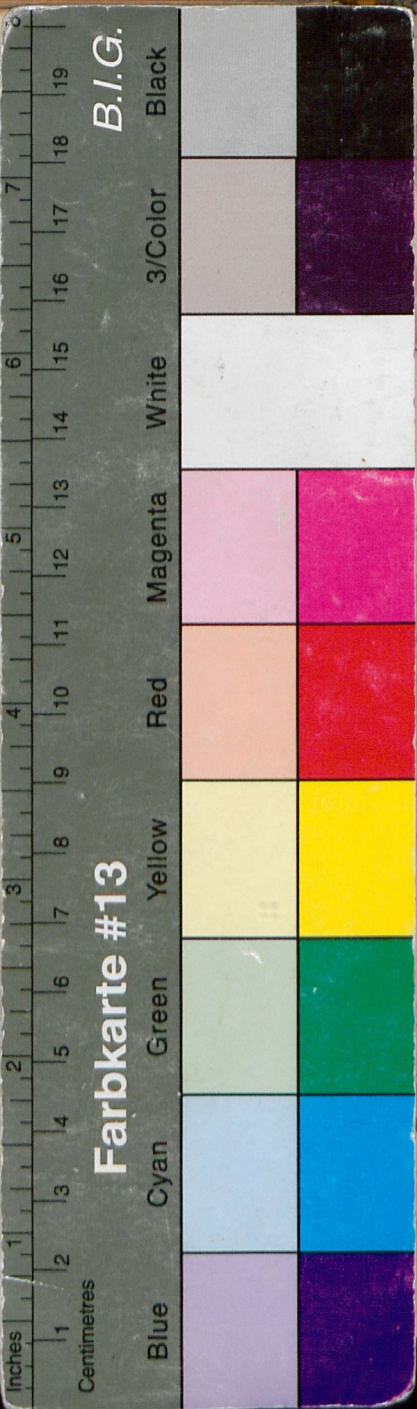
56.

R

WAT

6

2

DE
LEGIBUS
MOSAICIS
ANTE
MOSEN
COGITATIONES
HERM. SAM. REIMARUS
P. P.
ET
CHRISTIANUS ZIEGRA
HAMB.
PUBLICO EXAMINI
IN GYMNASIO HAMBURGENSEI
AD D. XI. APRIL. A. MDCC XLI,
SUBIICIENT.

HAMBURGI
TYPIS CONRADI KÖNIGII AMPLISS. SENATUS ET GYMNASII
TYPOGRAPHI.